

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

ADRIJANA FURJAN

TURISTIČKA PONUDA I TURISTIČKI RESURSI OPĆINE CESTICA

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2018.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

ADRIJANA FURJAN

TURISTIČKA PONUDA I TURISTIČKI RESURSI OPĆINE CESTICA
TOURISTOFFER AND TOURIST RESOURCES OF THE CESTICA
MUNICIPALITY

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

mr.sc. Ivan Hegeduš, v. pred.

ČAKOVEC, 2018.

ZAHVALA

U prvom redu, veliku zahvalu dugujem dragome Bogu i svetom Anti Padovanskom koji su mi ulili najveću nadu i podršku.

Veliko hvala mentoru mr. sc. Ivanu Hegedušu za ukupno preneseno znanje tijekom studija i za sve savjete koji su mi izrazito pomogli kod izrade ovog završnog rada.

Posebnu zahvalnost iskazujem svojoj obitelji i dragim osobama bez čijeg bezuvjetnog podržavanja i upućivanja na pravi put, ne bih postigla sve o čemu sam oduvijek sanjala.

Nadalje, veliku zahvalu pripisujem svim kolegama i kolegicama koji su mi bili podrška za vrijeme ovog studija, rodbini, prijateljima te svim ostalim profesorima.

Mojoj teti Olgi...

Adrijana Furjan

SAŽETAK

Mjesto gdje se vinorodni brežuljci sljubljuju s rijekom Dravom prostor je Cestice, male općine na sjeverozapadu Republike Hrvatske, u Varaždinskoj županiji. Gledajući s turističke strane, ona se itekako može pohvaliti svojim brojnim kvalitetama, ponajprije izgrađenom infrastrukturom, ali i prometnim položajem uz samu granicu sa Slovenijom koja joj omogućuje povezanost s ostalim krajevima Europe. Svi ti faktori, zajedno s kulturno - povijesnom baštinom, prirodnim resursima i manifestacijama čine savršen spoj za rast i razvoj turizma ovoga područja.

Ovaj rad će dokazati kako je ovo mjesto turistička destinacija vrijedna dolaska. Ponajprije vinorodni brežuljci te rijeka Drava čine prirodne resurse ovoga kraja, a zatim kulturno - povijesni spomenici kao što su kaštel i kurije te najvrjedniji sakralni objekti, kojih ima u najvećem broju, čine glavni dio turističke ponude. Unatoč obilju takvih resursa, glavninu turističkih dolazaka u ovu općinu u zadnje vrijeme ipak čine brojne manifestacije, pogodne za one mlađe, ali i za ljude starije dobi. Isto tako turizam čine receptivni faktori, odnosno ugostiteljski objekti u kojima se može kušati tradicionalna hrana kajkavskih krajeva i popiti vino iz domaćih vinorodnih brežuljaka.

Razvoj turizma općine raste iz godine u godinu, osmišljavaju se programi za sve uzraste, a nadogradnjom i inovativnim projektima poboljšava se infrastruktura općine te se u turizam ulaže u znatnim razmjerima. Boljim planiranjem turističke ponude ovoga kraja i boljom promocijom, ova bi destinacija mogla postati cilj brojnim ljudima koji žele spoj tradicije i inovacija iz različitih dijelova svijeta, što bi značilo značajan porast turističkih dolazaka, ne samo u ovu općinu, već i u okolna mjesta. Uz sve ranije navedeno te uz bolju suradnju domicilnog stanovništva s lokalnom vlašću sve je moguće pa tako i da općina Cestica postane raj na zemlji za turiste iz cijeloga svijeta.

Ključne riječi: *općina Cestica, kulturno - povijesna baština, prirodni resursi, manifestacije, turizam, turistička ponuda, razvoj turizma*

Sadržaj

Sažetak

1. Uvod.....	5
2. Osnovne značajke općine Cestica	6
2.1. Geoprometni položaj općine Cestica	6
2.2. Povijest općine Cestica.....	7
2.2.1. Daleka povijest.....	7
2.2.2. Križovljangradski gospodari	8
2.2.3. Povijest župe Križovljan	9
2.2.4. Novija povijest	10
2.3. Demografske značajke.....	11
3. Kulturno – povijesni i prirodni resursi općine Cestica	12
3.1. Kulturno-povijesni resursi	12
3.1.1. Vjerski spomenici.....	12
3.1.1.1. Crkva Uzvišenja svetog Križa	12
3.1.1.2. Kapela svetog Lovre	14
3.1.1.3. Kapela blaženog Alojzija Stepinca	15
3.1.1.3. Crkva svete Barbare.....	16
3.1.1.4. Kapela Marijina Uznesenja	18
3.1.1.5. Kameni stup trpećeg Isusa.....	19
3.1.2. Kurije i kašteli	20
3.2. Prirodni resursi općine Cestica	23
3.2.1. Obala rijeke Drave	23
3.2.2. Brežuljci s vinskom cestom „Klampotic“	24
4. Sportsko-rekreativni sadržaji općine Cestica.....	25
4.1. Nogometni klubovi	25
4.2. Ribolov	25

4.3. Lov.....	26
5. Manifestacije i ugostiteljski sadržaji.....	27
5.1. Manifestacije	27
5.1.1. Shelterfest.....	27
5.1.2. Kino pod zvijezdama.....	28
5.1.3. Dani općine Cestica.....	29
5.1.4. Križovo.....	29
5.1.5. Božićni sajam	30
5.1.6. Vuzemlica u Kolarovcu.....	31
5.1.7. Cestički fašnik	31
5.2. Ugostiteljski sadržaji	32
5.2.1. Pizzeria „RIM“	32
5.2.2. Bistro „Danijel“	33
6. Mogućnosti razvoja općine Cestica	35
6.1. Dosadašnji razvoj turizma	35
6.2. Ideje za turistički napredak.....	36
6.2.1. Izgradnja kampa i autokampa u sklopu parka Križovljangrad.....	36
6.2.2. Izgradnja Aquaparka Križovljangrad.....	37
7. Istraživanje zadovoljstva stanovnika općine Cestica turističkom ponudom općine	38
7.1. Metodologija istraživanja	38
7.2. Karakteristike uzorka.....	39
7.3. Rezultati dobiveni istraživanjem	40
7.4. Ograničenja istraživanja	51
7.5. Zaključak istraživanja.....	51
8. Zaključak.....	53
9. Literatura.....	54

1. Uvod

Godinama unazad, ponajprije migracijom stanovništva, ratovima, brojnim iseljavanjima i pod drugim utjecajima ljudi su bili primorani odlaziti u druge krajeve, a s vremenom je navika i želja za obilazak drugih krajeva postala potreba. Pod tim se utjecajima razvio ponajprije pojam turist, kao što Birin i suradnici (2014: 13) navode „Turist je dobrovoljni, privremeni putnik koji putuje u očekivanju zadovoljstva koja mu mogu pružiti novosti i promjene doživljene na relativno dugom i neučestalom kružnom putovanju.” Samom pojavom turista, razvila se djelatnost turizam čija definicija prema Hunzikeru i Krapfu glasi: “Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost“ (Čavlek i sur., 2011: 29). Turizam, kao grana, zasigurno ne bi postojao bez turističke ponude koja je specifična za svaku turističku destinaciju. Turistička se ponuda u praksi definira kao skup roba i usluga koja se nudi turistima na određenom turističkom tržištu, u određeno vrijeme i po određenoj cijeni.

Općina Cestica je mjesto gdje rijeka Drava dotiče vinorodne brežuljke na sjeverozapadu Varaždinske županije, a njezina povijest, njezin geoprometni položaj zajedno s demografskim značajkama bit će opisani u prvome dijelu ovoga rada. Zatim će biti opisani kulturno-povijesni i prirodni resursi općine te sportsko-rekreativni sadržaji. Nakon toga će biti spomenute najvažnije manifestacije i najvažniji ugostiteljski objekti ovoga kraja. Na samome kraju bit će prikazana mogućnost razvoja općine Cestica, ponajprije dosadašnji razvoj turizma, ali i ideje za napredak i razvoj turizma.

2. Osnovne značajke općine Cestica

Jednim dijelom u pitomim brežuljcima, a drugim uz hirovitu rijeku Dravu smjestila se općina Cestica. Naizgled mala i nepoznata općina, ona je bogata prošlošću, ali i ljudima koji obitavaju na ovim prostorima već stotinama godina. Položaj prema tradicijskim vrijednostima općinu svrstava u sjeverni dio Hrvatskog zagorja, a prema prirodnim obilježjima više se okreće Podravini.

2.1. Geoprometni položaj općine Cestica

Općina Cestica nalazi se na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske, u Varaždinskoj županiji, na samoj granici sa Slovenijom. „Općina Cestica prostire se na 46 km², što je 3.8% površine Varaždinske županije, a tu danas u dvadeset naselja živi 5678 stanovnika, prema popisu iz 2001. godine“ (Talan, 2011: 7). Neka od najvažnijih i najmnogoljudnijih naselja su: Cestica, Gornje Vratno, Babinec, Kolarovec, Veliki Lovrečan i Dubrava Križovljanska. Ova općina najdužu granicu sa sjeverne i zapadne strane ima sa susjednom Slovenijom, dugačku čak 18 kilometara. Dobroj prometnoj povezanosti ovoj općini pogoduje prometni pravac državne ceste D – 2¹, uz koji se nalazi većina naselja ove općine. Nešto sjevernije od prometnice D – 2 nalazi se porječje rijeke Drave s Ormoškim jezerom. S južne i istočne strane graniči s općinama Donja Voća, Vinica i Petrijanec, a na sjeveru i zapadu su susjedne slovenske općine Zavrč, Gorišnica i Ormož. Ova je općina sa susjednom Slovenijom povezana međunarodnim cestovnim graničnim prijelazom Dubrava Križovljanska, prijelazom za pogranični promet Gornja Voća i graničnim prijelazom II. kategorije Otok Virje. Ovim je prostorima nekad prolazila stara rimska cesta Ptuj - Osijek, što je rezultiralo time da se u današnje vrijeme na području općine nalazi nešto više od jednog kvadratnog kilometra površine putova i cesta. (Talan, 2011)

Gledajući prostorno, područje općine Cestica sastoji se od četiri cjeline, prema svojim specifičnostima, a prva od njih je cjelina koja se sastoji od brežuljkastog dijela s

---

¹Državna cesta D – 2 vodi od graničnog prijelaza sa Slovenijom, preko Varaždina, Virovitice, Našica, Osijeka, pa sve do Vukovara i Iloka, odnosno do same granice sa Srbijom.

vinogradima i šumama, zatim slijedi prostor uz rijeku Dravu, ravnica, koja zapravo čini poljoprivredni prostor i linearna naselja uz glavnu prometnicu sve od državne granice do granice s općinom Petrijanec. (Košić i sur., 2005)

Slika 1. Položaj općine Cestica

Izvor: Općina Cestica – Naselja i stanovništvo, Talan, 2011:7

2.2. Povijest općine Cestica

Izrazito šarolikom prošlošću nastalom migracijom stanovništva te dovođenjem novih kultura u ove prostore, nastala je povijest općine Cestica. Duga i raznolika prošlost dovodi do podjele povijesti na daleku povijest, križovljangradske gospodare, povijest župe Križovljan i noviju povijest.

2.2.1. Daleka povijest

Na današnjem prostoru općine Cestica, nekada su živjeli Iliri od 4. st. prije nove ere pomiješani s Keltima, no Rimljani su ih ubrzo pokorili. Rimljani, u želji da osvoje svijet, gradili su brojne prometnice te su tako na našim prostorima izgradili prometnicu Ptuj – Osijek. Važno je naglasiti da su im osim brojnih prometnica bile važne vojničke

postaje. U arheološkim je iskapanjima na području između Babinca i Kolarovca pronađena nadgrobna ploča sa spomenom cara Vespazijana i stupac koji spominje rimskog vojskovođu i suca Valentinijana. „U Križovljanu kod Varaždina 1843., pronađen je najstariji skupni nalaz od 109 komada keltsko-barbarskih srebrnih tetradrahmi² iz 90. godina prije naše ere“ (Hrvatsko arheološko društvo, 1978: 198). Doseljnjem Hrvata na ove prostore u 7. stoljeću promijenila se struktura stanovništva. Naime stanovništvo se ubrzo počelo pokrštavati i prihvaćati jednobožno kršćanstvo. (Košić, 1987)

2.2.2. Križovljangradski gospodari

Najstariji zapisi iz područja općine Cestica svjedoče o tome kako je područje današnje općine bilo u vlasništvu gospodara grada Vinice (današnja susjedna općina), a nakon toga su ovi krajevi pripali obitelji Vragović iz Maruševca. Tad su Vragovići na ovim prostorima sagradili dva drvena kaštela, a u 16. stoljeću podigli župnu crkvu svojim kmetovima na brdu Prekorje. Također se spominje da je kralj Ljudevit I. Anžvinac podijelio plemićki naslov Grguru, Petru i Ivanu, sinovima Stjepana od Maruševca, a kasnije se taj naslov proširuje na cijeli rod. Kralj im je dodijelio imanja Violinec, Kerestur i Maruševac, a pod maruševečkim imanjem bilo je i područje današnje općine Cestica. Oni su taj posjed uspjeli zadržati sve do početka 18. st., ali su uspjeli izgraditi i brojne objekte i time unaprijediti sredinu. Godine 1717., Kristofor Vragović u bitci s Turcima kod Zrinja pogiba, a iza sebe nije ostavio nasljednika. Budući da do 1786. g. apsolutni vlasnici imanja nisu bili plemići, nego su ona po izumiranju muške loze pripala kralju, ta je sudbina stigla i maruševečke posjede. Nasljednici Vragovića bili su plemićka obitelj Bakići, podrijetlom iz Splita. Naime, Petar Bakić bio je srijemski i bosansko-đakovački biskup. Vrlo se često sukobljavao s franjevcima i državom te mu je 1729. godine oduzeta uprava biskupijskim dobrima, no on je zakupio posjed budućeg Križovljangrada. Unatoč brojnim nevoljama, Marija Terezija ga je pomilovala i darovala mu maruševečko-križovljanski posjed. U vrijeme njegovog nasljednika Pavla Bakića zida se dvorac Križovljangrad 1752. godine u kojem

---

² Srebrne tetradrahme su prvi kovani novac kojim su se Kelti služili za trgovanje s Rimljanima.

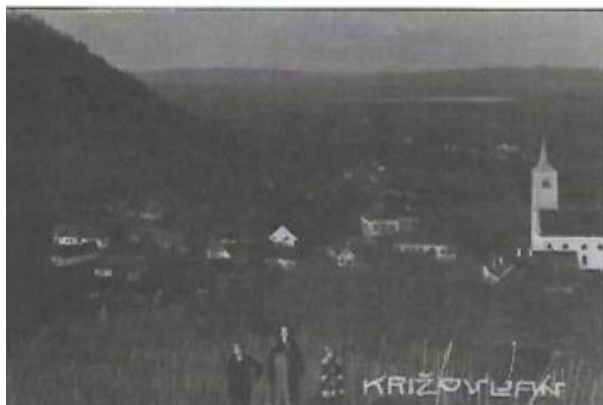
su napravili svoj grb, a stara župna crkva u Prekorju preseljena je u Radovec. Nadalje, 1753. godine podignut je i župni dvor u blizini crkve. Početkom 19. stoljeća pokroviteljstvo nad župama Maruševac i Križovljan pripalo je Karlu Eduardu koji je bio sudac Varaždinske županije. Slijedom okolnosti i ova obitelj nije imala muškog nasljednika, stoga križovljanski posjed prelazi u vlasništvo obitelji Varady. Nasljednici obitelji Varady i danas su živi, a u agrarnoj reformi dodijeljen im je samo simboličan posjed. (Košić i sur., 2005)

2.2.3. Povijest župe Križovljan

U 16. je stoljeću, područje općine Cestica dobilo status župe Križovljan, iako je stoljećima unazad pripadalo viničkoj župi, odnosno ovo se područje zvalo Vinica Gornja. Paralelno s osnivanjem župe, građena je kapela u Velikom Lovrečanu koja je tek u 17. stoljeću posvećena svetom Lovri. Nešto kasnije, naselje Dubrava pripalo je susjednoj župi Zavrč, a gotovo cijela župa Natkrižovljan pripala je župi križovljanskoj. Za to je vrijeme u Natkrižovljanu izgrađena drvena kapela sv. Josipa, a nešto kasnije je na tom istom mjestu zidana crkva sv. Barbare. Nedaleko današnje župne crkve Uzvišenja svetog Križa koja je podignuta u 18. stoljeću, postojala je bivša župna crkva, podignuta u vrijeme Vragovića. U to je doba razvoj školstva bio prepušten župnicima, a na području općine Cestica razvoj školstva je inicirao tadašnji kardinal Juraj Haulik. „Do 1845. g. samo su dobrovoljci podučavani. Lokalni su svećenici podučavali čitanju, pisanju i računanju. Prvi učitelj bio je Ignacije Jugović“ (Barišić, 2017: 201). Prva se školska zgrada nalazila uz crkvu. Kasnije se nastava održavala u Dubravi, Natkrižovljanu i Velikome Lovrečanu. (Barišić, 2017)

Danas općinu Cestica manjim dijelom čini župa Natkrižovljan, a većim dijelom križovljanska župa. Važno je napomenuti da je crkva Uzvišenja svetog Križa uspjela zadržati status župne crkve župe Križovljan sve do danas, a crkva svetog Lovre je filijalna kapela. Isti status ima i spomen-kapela žrtvama križnog puta u Virju Otoku, građena krajem 20. stoljeća. S druge je strane župa Natkrižovljan sa župnom crkvom svete Barbare i filijalnom kapelom Marijina Uznesenja u Križanču, sagrađena u drugoj polovici 19. stoljeća.

Slika 2. Pogled na crkvu svetog Križa

Izvor: Općina Cestica – Naselja i stanovništvo, Talan, 2011:81

2.2.4. Novija povijest

U Hrvatskoj je tek 1886. godine donesen Zakon o ustroju županija. Tada je Varaždinsku županiju činilo 6 upravnih općina i to: Jalžabet, Šemovec, Vinica, Vidovec, Biškupec i Petrijanec. Od Vinice se 1906. godine uspjela izdvojiti sedma općina – Križovljan Cestica. Iako općina Cestica nije imala svoju oružničku postaju, za to je koristila viničku, kao i uspostavu kotarskog suda. Tijekom toga doba općini su bila oduzeta i priključivana brojna naselja, a u novijoj povijesti, već 1952. godine, općini je naknadno dodijeljeno susjedno selo Gornje Vratno. Nakon 1. svjetskog rata općine su ukinute, a uspostavljeni su Mjesni narodni odbori. Uspostava je do tada bila pod upravom općine Vinica. Nešto kasnije, nakon raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, 1993. godine Republika Hrvatska je donijela Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 90/92, 2/93, 58/93, 10/94), a ovim Zakonom utvrđuju se županije, gradovi i općine u Republici Hrvatskoj, određuje njihov naziv i područje te uređuju i druga pitanja od važnosti za teritorijalno ustrojstvo jedinica lokalne samouprave, te je tako općina Cestica dobila status samostalne općine. (Košić i sur., 2005)

2.3. Demografske značajke

Proučavanjem prvog provedenog popisa stanovništva od 1857. godine pa sve do 2001. godine, na cjelokupnome hrvatskome teritoriju pa tako i na području općine Cestica vidamo sve prozirniju sliku. Iako je prvi službeni popis stanovništva proveden 1857. godine, župnik Ivan Kobbe je već 1808. godine na području općine Cestica proveo prvi popis stanovništva, za tada priznatih 10 naselja. Te je godine u općini živjelo 2273 stanovnika, a danas ih živi nešto više od 5000. Naizgled veliki rast broja stanovnika, ali važno je napomenuti da je 1948. godine u općini živjelo 6388 stanovnika te je otada zabilježen konstantni pad broja stanovništva. Razlog tome je emigracija dijela stanovništva u susjednu Republiku Sloveniju i Republiku Austriju, ali i veće gradove Republike Hrvatske. Nadalje, jedan od najvažnijih napuštanja ove općine je sustavno zanemarivanje u pogledu komunalne i društvene nadogradnje. Intenzivna izgradnja komunalne i društvene infrastrukture započela je tek 2002. godine, dok je nedostatak osnovnih uvjeta za život svakako pospješio emigraciju. (Košić, 2005)

Danas je na području općine najmanje naseljeni brežuljkasti dio s vinogradima i šumama, a najgušće su naseljena linearna naselja, od čega se ističe naselje Gornje Vratno.

3. Kulturno – povijesni i prirodni resursi općine Cestica

Važnom faktoru turizma, u općenitom smislu, pridonose prirodni i kulturno-povijesni resursi nekoga kraja, pa tako i ovog, cestičkog. Iako općina ima samo dva priznata prirodna resursa – obalu rijeke Drave i vinorodne brežuljke, ona prednjači u broju crkvenih objekata, kurija, ali i dvorca Križovljangrad.

3.1. Kulturno-povijesni resursi

Unatoč važnim prirodnim resursima, općina Cestica obiluje kulturno-povijesnim resursima. Manji dio povijesne baštine cestičkoga kraja čine kašteli i kurije, a većinu čini graditeljska baština djela crkvene arhitekture.

3.1.1. Vjerski spomenici

Godinama unazad, na području općine Cestica građeno je više objekata crkvene arhitekture. Ponajviše to su kapelice koje ima svako mjesto, ali i brojne crkve. Od većeg su značaja župna crkva Uzvišenja svetog Križa župe Križovljan s filijalnim kapelama u Lovrečanu i Virju Otoku, centralna crkva župe Natkrižovljan i crkva svete Barbare s filijalom u Križanču.

3.1.1.1. Crkva Uzvišenja svetog Križa

Crkva Uzvišenja svetog Križa današnja je župna crkva župe Križovljan. Na njezinom današnjem mjestu nekada se nalazila kapela, sagrađena u 17. stoljeću od kamena u kasnogotičkom stilu koju je podupiralo 6 kontrafona³. Prije toga, župna crkva se nalazila nedaleko današnje župne crkve, a danas joj je u spomen podignuta kapelica Srca Isusova. „Kod gradnje sadašnje župne crkve morali su najprije odstraniti predvorje

---

³Kontrafoni-potporni stupovi.

i pročelni zid kapele, a zatim od materijala bivše župne crkve dobivenom svetištu prizidavati lađu i toranj u baroknom stilu“ (Košić, 1987: 16). Već se 1753. godine sadašnja crkva počela koristiti kao župna crkva, a blagoslovljena je sljedeće godine. Crkva je sagrađena u kasnogotskom i baroknom stilu, krase je barokna lađa, a na pročelju se nalazi renesansni prozor. Iako je gradnja tornja bila 1753. godine, već je dvije godine kasnije toranj skraćen, a barokna je kupola bila preuređena u jednostavniju. Toranj su tada činila četiri zvona, dva iz kapelice i dva iz bivše crkve. Danas toranj čine samo tri zvona. Najveće je zvono F, srednje je zvono Gis, a najmanje C. Prvobitni oltar nove župne crkve bio je posvećen Majci Božjoj, a pokrajni oltari svetoj Ani i mučenicima rimskim Ivanu i Pavlu. Na pročelju su se nalazili drveni kipovi uskrslog Isusa s apostolima. Danas su samo u nižim nišama ostale zidane slike, poistovjećene s bivšim kipovima. Od nešto vrijednijih predmeta, crkva ima samo pozlaćeni ciborij⁴ s girlandom od grožđa i pšenice, majstora Jurja Kuntića.

Godine 1896. pozlatar Wagemester i zagrebački stolar majstor Sotelšek, izgradili su današnju propovjedaonicu te tirolske oltare bez umjetničke vrijednosti. Orgulje su nabavljene 1888. godine. Razlog pucanja zidova crkve je njezin položaj na kliznom teritoriju, stoga ju je potrebno konstantno obnavljati. Njezina posljednja obnova uključivala je izgradnju fasade i bojanje zidova u zadnjem desetljeću, uz potporu sadašnjeg župnika Zorislava Šafrana. Svete mise se u ovoj crkvi održavaju gotovo svakodnevno. Župna misa održava se svake nedjelje, a svakim drugim radnim danom mise se održavaju rano ujutro i kasno navečer, ovisno o razdoblju godine. Osim velike povijesne važnosti, ova crkva je središte proštenja Križova i već tradicionalnog božićnog koncerta. (Košić, 1987)

---

⁴Ciborij ili češtičnjak posuda je za držanje malih hostija, u svrhu pričesti vjernika.

Slika 3. Crkva Uzvišenja svetog Križa

Izvor: Općina Cestica – Monografija, Košić i sur., 2005:69

3.1.1.2. Kapela svetog Lovre

Tadašnja župa Natkrižovljan s centralnom crkvom svete Barbare imala je samo jednu filijalnu kapelu i to onu u Velikom Lovrečanu koje je vizitator zapisao 1649. godine. Tada je bila posvećena Isusu u Gecemaniju, a gradio ju je konjički kapetan nepoznatog imena kao zahvalu Bogu nakon bitke s Turcima krajem 16. stoljeća. Kasnija vizitacija, 1683. godine govori o sasvim preuređenoj kapeli. Dozidana joj je sakristija s jedne strane, a lađa s druge strane. Prvotni oltar bio je posvećen apostolima i đakonima Stjepanu i Lovri, a oni pokrajnji svetom Fabijanu i Sebastijanu i Majci Božjoj. Sadašnje su orgulje nabavljene 1896. godine. Nadalje, iz te vizitacije saznajemo da crkva ima gotički ulaz te da joj je toranj visok oko 20 metara. Kasnijom vizitacijom utvrđen je i opisan kip svetog Donata kojeg su na ovim prostorima nekada slavili naši preci, kao zaštitnika od zla vremena, vinskih brežuljaka i zaštitnika krušnih polja. Današnje oltare sagradio je Miloš Hohnjec početkom 20. stoljeća, a glavni je oltar posvetio svetom Lovri. Iznad njega danas stoji Presveto Trojstvo. Osim tog oltara, sagrađeni su i pomoćni oltari posvećeni svetom Petru, Florijanu, Pavlu, Donatu i Ladislavu. S druge

strane crkve nalazi se oltar Marije s Isusom i Ivanom Krstiteljem. Važno je spomenuti da su samo kipovi svetog Roka i Izidora sagrađeni od drva. Većini crkava ostalo je bogato nasljeđe zvona, no u ovoj crkvi je ostalo samo jedno zvono Gis, nabavljeno 1926. godine. Groblje, koje je nekad bilo uz samu kapelu, sada se nalazi na nizbrdici ispod nje. Danas se mise održavaju nedjeljom i prema zahtjevu u spomen na pokojne iz ove općine. (Košić, 1987)

Slika 4. Kapela svetog Lovre

Izvor: Općina Cestica – Monografija, Košić i sur., 2005:71

3.1.1.3. Kapela blaženog Alojzija Stepinca

Kapela blaženog Alojzija Stepinca podignuta je u spomen na stradanja iz Drugog svjetskog rata tijekom kojeg je nešto više od 180 stanovnika općine Cestica izgubilo svoje živote. Poginuli su pokopani na grobištu Pancerica koje danas okružuje kapelu. Razmjena mišljena o gradnji ove kapele započela je nakon blagoslova križa 1994. godine. Iste godine obilježavala se pedeseta obljetnica stradanja nedužnih ljudi. Već iste godine sastao se odbor za izgradnju kapelice u Virju Otoku koji je podnio zahtjev za realizaciju izgradnje kapele čiji će radovi biti vođeni župom Križovljan. U prikupljanje sredstava za izgradnju kapele bili su uključeni svi stanovnici općine te su prikupili nešto više od 400 000 kuna, kao donaciju za izgradnju ove kapele. Domaći je

majstor Ivan Hrnčić 1997. godine počeo izgradnju ove spomen-kapele. Završne radove na ovoj kapeli izveli su Slunjski, Krasnić i Mindek, uz ostale sponzore. Ubrzo nakon dovršetka izgradnje, kapelu su došli pogledati preživjeli sudionici Drugog svjetskog rata, a nedugo nakon toga asfaltiran je prilaz kapeli i postavljeno zvono teško čak 162 kilograma te je uređen okoliš. Važno je naglasiti kako su ove završne radove izvodili stanovnici Virja Otoka potpuno besplatno, a kapela je blagoslovljena 2000. godine od strane našega tadašnjega biskupa Culeja. Kasnijih godina kapelica je dobila orgulje i ogradu te su postavljeni bijeli križevi na grobovima. Od te se godine barem jednom mjesečno, točnije zadnju nedjelju u mjesecu služi misa. (Košić, 2005)

Slika 5. Kapela blaženog Alojzija Stepinca

Izvor: <http://mapio.net/pic/p-12651268/>

3.1.1.3. Crkva svete Barbare

Turskim pustošenjima na ovim je područjima došlo do raspada župe Petrijanec i župe Voća. Taj je teritorij pripao župi viničkoj, no već je krajem 15. stoljeća na ovome području uspostavljena nova župa Sviju svetih u Gomzi. Spomenuta župa nije bila dugoga vijeka, a možemo reći da se više ni ne zna točno mjesto gdje se tada nalazila crkva. S obzirom na to da gomza ima značenje trstika na mađarskom jeziku, vjeruje se

da je bila negdje u današnjem naselju Goruševnjak. Na mjestu današnje župne crkve svete Barbare u Natkrižovljanu najprije je bila drvena kapela. U 17. stoljeću počela je gradnja kapele svetog Josipa, ali ne zna se s kojim je datumom bila imenovana u crkvu svete Barbare, filijalnu kapelu župe Križovljan. Nedugo zatim, dograđena joj je lađa i toranj. „Na škropionici današnje crkve urezana je godina 1687. i inicijali križovljanskog župnika Andrije Katulića, što govori da su tek kod preuređenja ugradili očuvani inventar iz bivše kapele“ (Košić, 2005: 81). Iz toga možemo zaključiti da je škropionica najstariji inventar ove crkve. Tada filijalna kapela, postala je jozefinačkom župom⁵. Zaklada je prenamijenila stari oltar Presvetog Trojstva u oltar svete Barbare. Osim oltara, ova zaklada crkvi nije osigurala gotovo ništa drugo. Sadašnji župni stan, koji se nalazi uz samu crkvu, sagrađen je 1804. godine, a natkrižovljansko groblje otvoreno je nešto ranije, već 1796. godine. Značajnija obnova crkve bila je 1922. godine kada je isti majstor, koji je gradio oltar u kapeli svetog Lovre, Hohnjec, zamijenio kipove redovničkih svetaca na glavnom oltaru drvenima, svetim Ćirilom i Metodom. U župnom stanu nađen je kip svetog Antuna koji je nedavno vraćen u crkvu. Iako je Hohnjec obnovom oltara uklonio oltare svetog Vida i Florijana iz lađe, i dalje su se održavala proštenja njima u čast. Danas se ta proštenja više ne održavaju, već samo proštenje svete Barbare. Izrezbareni križni put, postavljen 1924. godine, najvredniji je Hohnjecov rad. Godinama unazad, ova je crkva prestala biti filijalnom kapelom župe Križovljan i postala je središnja crkva župe Natkrižovljan koja se dijelom najvećim dijelom nalazi u općini Cestica, dijelom u općini Vinica, ali i u općini Donja Voća. Danas njezinu filijalnu kapelu čini kapela Uznesenja Marijina u Križanču. Svete mise u ovoj crkvi održavaju se svakodnevno, nedjeljom župna, a u ostalim radnim danima prema razdoblju godine. Predvodi ih natkrižovljanski župnik Mario Filipović. (Košić, 2005)

---

⁵Jozefinačka župa- župa za koju se brinu Vjerezakonski fondovi, odnosno zaklade.

Slika 6. Crkva svete Barbare

Izvor: Glas općine Cestica, Talan, 2016: 5

3.1.1.4. Kapela Marijina Uznesenja

Na brežuljku u Križanču, na jednom od najviših brijega natkrižovljanske župe, nalazi se kapela posvećena Uznesenju Marijinom, sagrađena 1872. godine, a podigli su je Tomo i Ana Mikl koji su na tom prostoru imali svoj vinograd. Graditelji kapele su cjelokupni posjed i samu kapelu poklonili kćeri Idi koja je živjela u tadašnjoj župi Vinica. Već nakon Drugog svjetskog rata, vlasnici je oduzet posjed i predan viničkoj župi. „Kapelu je oslikao slovenski franjevac Antonius Brolo 1896. godine (prema zapisu na freski sv. Franje na stropu). Imala je četiri drvena rezbarena kipa, ali su tri ukradena. Na mjesto svetog Roka stavljen je kip svetog Antuna“ (Talan, 2011: 120). Proštenje u čast Uznesenja Marijina obilježava se svake godine na blagdan Velike Gospe, točnije 15. kolovoza, kada u Križanču počinje procesija. Tradicijom je postao planinarski pohod ovoj kapeli, tijekom kojeg se kreće od crkve u Radovcu, preko crkve svete Barbare, pa sve do ove kapele. Uz to, manje proštenje održava se na Malu Gospu, 8. rujna. Svete mise se, osim u vrijeme proštenja, drže u popodnevnim satima. (Talan, 2011)

Slika 7. Kapela Marijina Uznesenja

Izvor: <http://mapio.net>

3.1.1.5. Kameni stup trpećeg Isusa

Najstariji i najvredniji spomenik župe Križovljan dakako je kip trpećeg Isusa, podignut 1658. godine. U to se vrijeme spomenik nalazio u selu Babinec, a tijekom godina pripao je Kolarovcu. „Sam lik ostavši bez krova oštećen je zubom vremena, ali na napuknutom podnožju još se lijepo može čitati s latinskog: Na veću slavu Božju i na spomen muke G-na N-ga Isusa K-sta. V-ni G. Ž. Martin Čelijak godine 1658“ (Košić, 1987: 22-23).

Slika 8. Kameni stup trpećeg Isusa

Izvor: vlastita fotografija autora

3.1.2. Kurije i kašteli

Drugi dio kulturne baštine cestičkoga kraja veže su uz brojne, nažalost, nepoznate kurije i, naravno, dvorac Križovljangrad. Tijekom povijesti bila su to važna odredišta, no nažalost, nisu se mogla oduprijeti zubu vremena pa su danas napuštena i dijelom u ruševnom stanju.

3.1.2.1. Dvorac Križovljangrad

Autor prve cestičke zemljopisne karte, Stjepan Glavač, 1673. godine, označio je područje današnjeg Križovljangrada imenom Hrasztiscze. Tada je obitelj Vragović imala dva drvena kaštela, zapadni i onaj u Keresturu. Naime, zapadni je bio uz samu rijeku Dravu, a uz njega se nalazila skela za prijevoz preko Drave. Druga se kurija spominje već 1456. godine kad je svojim pohodom Ulrik Celjski opljačkao Vragoviće.

Nakon izumiranja loze Vragović, dvorac je kratko vrijeme bio zapušten, sve dok ga nije zakupio, odnosno stekao u vlasništvo Petar Bakić. Njegov je rođak, službeni nasljednik, Pavao Bakić na tome istom mjestu sagradio zidani dvorac 1752. godine. Taj se dvorac sastojao od više zgrada pa su ga već tada prozvali gradom. Centralni dvorac je zapravo renesansna katnica u obliku križa, sagrađena na gradini i okružena jarkom u koji se mogla pustiti voda iz rijeke Drave, a u nju se ulazilo preko pomičnog mosta. Nadalje, u stilu engleskih vrtova bio je uređen perivoj oko dvorca. Nasljednici Bakića, Paszthory dodatno su uljepšali dvorac ornamentikom⁶ na prozorima, stropovima i vratima, ali nešto značajnije uređuju kapelicu s oltarom Majke Božje na katu, ali i hodnik uz nju. „Štukatura oko prozora na katu sadrži ornamentiku cvijeća, grozdova i lišća, a dva sjeverna majstor je obrubio ljudskim figurama u narodnoj nošnji...” (Košić, 1987: 36). Na ulaznim vratima postavili su svoj grb, kao što se može vidjeti na slici ispod, međutim Varadyjevci su prilikom preuzimanja dvorca taj grb djelomično prekrili. Osim toga, sagradili su balkon s kojega se pružao divan pogled na rijeku Dravu. Dvorac je gorio 1949. godine te je tada izgubljena velika većina vrijednog stilskog namještaja i portreta od kojih je jedan neidentificiran sačuvan danas u Gradskom muzeju Varaždin. „Priča se da je požar uzrokovala čistačica poljoprivrednog dobra Ivančica koja je iz sobe upravitelja Makarića odnijela na tavan još gorući pepeo, a ima i drugih verzija.” (Košić, 1987: 38) Poslije Drugog svjetskog rata, dvorac je nacionaliziran i postao je vlasništvo Sjemenskog dobra. Godinama unazad iz perivoja su nestajali botanički primjeri sa skoro svih strana svijeta, ali i Bakićev grb. Danas je dvorac općinsko vlasništvo, s brojnim planovima za preuređenje. (Talan, 2011)

---

⁶ ornamentika je ukras nekoga objekta, skulptiran, oslikan grafički, vezen ili izveden kojom drugom tehnikom. (<https://www.hrleksikon.info/definicija/ornament.html>.)

Slika 9. Bakićev portal

Izvor: Povijest župe Križovljan, Košić, 1987:37

3.1.2.2. Kurije

Stjecajem okolnosti, danas se više ni ne zna gdje su bile sagrađene kurije obitelji Gereczy, Kneszocy i Koroskeny. Najvjerojatnije je drugi, već spomenuti, kaštel bila kasnije krčma Draškovića u Dubravi Križovljanskoj. Jedina sačuvana kurija je ona u Vratnu Gornjem, prvobitnih gospodara Marića, no najglasovitiji dio roda bio je Ludovik Emerik, vrhovni ravnatelj školstva i križevački podžupan. Danas je kurija u općinskom vlasništvu i vidljivo propada.

3.2. Prirodni resursi općine Cestica

Cijela općina Cestica je zapravo cjelokupan prirodni resurs kojeg čine pitomi i vinorodni brežuljci s jedne strane, a s druge strane je to ravnica s obalom rijeke Drave. Međutim, u smislu stalnog održavanja, ističe se rijeka Drava.

3.2.1. Obala rijeke Drave

Krajolik Ormoškog jezera, koji je zapravo granica između Republike Slovenije i Republike Hrvatske, posebnost je cestičkoga kraja zajedno s tokom rijeke Drave. Kako bi ovaj krajolik bio dodatno zaštićen, općina je pokrenula inicijativu na temelju koje se ovaj prostor prozvao orintološkim rezervatom na području šuma jer sadrži obilje crnogorice poput ariša, borova i jela, ali i onih zastupljenijih bjelogoričnih vrsta graba, bukve, crne johe i hrasta kitnjaka. Uz sve to, ovo područje ima nekoliko dravskih rukavaca koji pridonose dodatnoj zaštiti. Važno je napomenuti kako se na prije spomenutom Ormoškom jezeru nalazi akumulacija Hidroelektrane Varaždin. Jezero je osim hidrotehničkog značaja, važno i za uzgoj riba i ribolov. (Košić, 2005)

Slika 10. Ormoško jezero

Izvor: <http://www.ptice.net/>

3.2.2. Brežuljci s vinskom cestom „Klampotic“

Ova je vinorodna općina polovicom prekrivena pitomim brežuljcima koji su, nažalost, sve manje naseljeni. Područje bregova u općini, u narodu je prozvano „malim Alpama“ jer upravo na ovome području svoje prve naznake daje planinski lanac Alpe. Bregovi se prostiru u smjeru istok – zapad, od same granice s Republikom Slovenijom, preko granice s općinom Donja Voća pa sve do općine Vinica. Karakteriziraju ih livade, voćnjaci, vinogradi i prostrane šume. Iako je trenutno ovo područje turistički prilično nerazvijeno, mogućnost za turistički napredak daje mu vinska cesta „Klampotic“.

„Stara legenda kaže da između crkve sv. Barbare u Cirkulanama i crkve sv. Barbare u Natkrižovljanu raste najbolja loza od koje se vino za vrijeme Rimljana vozilo u Rim, prije Kristovog rođenja, i to pod vojnom pratnjom da ga putem ne bi oteli ili popili, a za vrijeme Austro - Ugarske Monarhije to se vino pilo i u Beču, na carskom dvoru“ (<http://www.turizam-vzz.hr/>). Upravo je zbog ovog citata osnovana vinska cesta Klampotic, vinska cesta s najboljim vinima Varaždinske županije. Unatoč tome što se vino više ne vozi u Rim i Beč, kvaliteta vina nije upitna, već je nagrađivana brojem nagradama diljem županije, na nacionalnoj razini, ali i izvan granica Lijepe Naše. Ovo vinogorje karakteriziraju vina bogatih aroma, svježeg okusa i prirodne zlatnožute boje. Najzastupljenija bijela vina ovoga kraja su: graševina, žuti muškat, traminac, sauvignon, chardonnay, bijeli i sivi pinot, rajnski rizling, dok od crnih prevladavaju portugizac, frankofka i crni pinot. (<http://www.turizam-vzz.hr/>)

Osim vinograda, za vinsku cestu su potrebni i ugostiteljski objekti koji se ponajviše nalaze uz samu granicu sa Slovenijom što pridonosi boljem prometnom položaju. Od nešto poznatijih i posjećenijih objekata je vinski hram „Kotolenko“, na Dubrava Bregu, seoski turizam „Pungračić“ u Selcima Križovljanskim, „Lavrini vinogradi“ i klet „Županić“ na Lovrečan Bregu, a na Falinić Bregu to su vinotočja „Klasić“ i „Banfić“. Osim domaće hrane i vina, smještajni kapacitet može se osigurati u objektu Turizam „Roki“. (<http://www.cestica.hr/hr/>)

4. Sportsko-rekreativni sadržaji općine Cestica

Nogomet i ribolov na ovome području prednjače u svom razvitku u odnosu na lov, gljivarstvo i slično koji su zastupljeni nešto slabije, no ne može se reći da potreba za daljnjim razvitkom ne postoji. U turističkome smislu ovdje se može govoriti samo o nogometu i ribolovu jer je to najviše ekonomski valorizirano.

4.1. Nogometni klubovi

U odnosu na zemlje Europske Unije, nogomet je u Republici Hrvatskoj nešto slabije razvijen. U općini Cestica postoje klubovi velikog nogometa s najvišim postignutim rangom 1. županijske lige u koji se svrstava NK „Polet“ Cestica. U 2. županijsku ligu spadaju klubovi NK „Dinamo“ Babinec, NK „Vratno“ i NK „Bratstvo“ Virje Otok.

Važno je naglasiti kako je u ovoj općini ipak više razvijen mali nogomet, što možemo zaključiti iz broja klubova, poput MNK „Kolarovec“, MNK „Jarki“, MNK „Vratno Vrtovi“, MNK „Prekorje“ i MNK „Lovrečan“ koji sudjeluju u Klampotic ligi⁷. Klubovi se bave organizacijom turnira za koje bi se moglo reći da su postali tradicionalni na ovome prostoru, s obzirom na to da se dugi niz godina održavaju u svakome klubu zasebno i time privlače velik broj posjetitelja. (Klampotic liga, <http://klampoticliga.com/>)

4.2. Ribolov

Kao što je već spomenuto, za razvitak ribolova važan je tok rijeke Drave i Ormoškog jezera gdje ponajviše obitavaju, kao što ŠRK „Cestica“ navodi, linjak, žutooka, uklija, klen, krkuša, nosara, podust, mrena, plotica, dvoprugasta uklija, zatim šaran, amur, tolstolobik i deverika. Mogućnost ribolova postoji samo na ovlaštenim

---

⁷Klampotic liga- malonogometna liga općine Cestica i općine Petrijanec u kojoj sudjeluju klubovi iz obje općine s ciljem druženja, ali i ostvarenja glavne nagrade.

mjestima, kao što su od Dubrave Križovljanske mjesta Dubravski Gres i Čučekova Mlaka, u Velikom Lovrečanu mjesto Jedinić, nadalje na prijelazu iz Kolarovca u Babinec to su mjesta Babinsko i Krčejak, a u Virju Otoku to su mjesta Bendika i Križ, međutim, područje cijelog Ormoškog jezera proglašeno je mjestom za ribolov. Provjerom dozvola za izlov, održavanjem, ali i poribljavanjem bavi se Sportski ribolovni klub „Općine Cestica 1995.“, u narodu prozvan kao ŠRK „Cestica“, osnovan 1995. godine kao udruga građana. (<http://srk-cestica.hr/>)

4.3. Lov

S ciljem zaštite i promicanja interesa razvoja, unapređenja, uzgoja, zaštite, lova i iskorištavanja divljači kao i ekološke i biološke ravnoteže prirodnih staništa divljači, osnovano je Lovačko društvo „Sveti Hubert“ Cestica. Ono se bavi izdavanjem dozvola za lov, ali i održavanjem mjesta za izlov kojih je nebrojeno mnogo. Životinje koje se iskorištavaju ponajviše za izlov su srna i divlja svinja. (<https://www.fininfo.hr/>)

5. Manifestacije i ugostiteljski sadržaji

Manifestacije diljem svijeta sve više dobivaju na značaju, pa tako i u ovoj općini, gdje uz nezaobilaznu sekundarnu turističku ponudu čine jedan od glavnih motiva dolaska turista.

5.1. Manifestacije

Površinom mala općina Republike Hrvatske, ima nešto više od dvadesetak manifestacija koje se održavaju gotovo svakog mjeseca u godini i najčešće su vezane uz neki blagdan. Dakako „najotkačenija“ manifestacija je Shelterfest, a najpopularnije su: Dani općine Cestica i Križovo. Zatim slijede Božićni sajam, Cestički fašnik, Vuzemlica u Kolarovcu i Kino pod zvijezdama. Neke od ostalih manifestacija su Plava noć, Lovrečanski fašnik, Lovrenčka nedela i Postavljanje klampotica. Ove se godine prvi puta održala Memorijalna utrka „Matija Milec“, u spomen na poginulog Matiju.

5.1.1. Shelterfest

Udruga „Hiperaktivni“ iz Cestice već 4. godinu uspješno slavi svoj rođendan u mjesecu srpnju, održavanjem Shelterfesta, manifestacije koja uz domaću hranu i glazbu nudi nešto drugačije. Naime, ona posjetiteljima daje vrhunsku produkciju elektroničke glazbe. Udruga je osnovana 2013. godine, a do sada su održali čak 3 Shelterfesta. Za drugi su rođendan organizirali „Open air Party“ koji je potaknuo organiziranje Shelterfesta sljedeće godine. Na proslavu trećeg rođendana doveli su dva DJ-a koji su priredili cjelonoćnu zabavu. Dvojac je uz podršku Dance Factory Croatia priredio vrhunsku cjelonoćnu zabavu uz house, deep, progressive, psy trance i techno glazbu. „Da je Shelterfest prošao i više nego uspješno, govori činjenica da je sam događaj brojio preko 200-tinjak posjetitelja“ (Kutnjak, 2016: 1). Sljedeće su godine organizirali potpuno isti događaj koji je posjetilo nešto više od 400 ljudi s područja općine Cestica, susjednih općina te susjedne nam Slovenije. Shelterfest se planira održavati i u

nadolazećim godinama, u kolovozu, u trajanju od jednog dana iza Osnovne škole Cestica, a u slučaju loših vremenskih uvjeta u dvorani osnovne škole.

Slika 11. Shelterfest 2014. godine

Izvor:<https://evarazdin.hr/>

5.1.2. Kino pod zvijezdama

Povećanjem broja članova i njihovim aktivnijim uključivanjem u akcije, udruga „Hiperaktivni“ 2015. godine organizirala je prvo Kino pod zvijezdama u mjesecu kolovozu. Projekcijom su bili prikazani najbolji sadržaji s Internacionalnog festivala animiranog filma djece i mladih Varaždin, a glavni film večeri bila je švedska crna komedija "Stogodišnjak koji se spustio kroz prozor i nestao". Da je projekt bio i više nego uspješan, govori podatak da je kinu prisustvovalo oko 150-ak sumještana. Prošlogodišnji uspjeh Kina pod zvijezdama, potaknuo ih je da spomenutom projektu ponovno pristupe na ozbiljan način. Iz tog su razloga u suradnji s varaždinskim Filmsko-kreativnim studijem Vanima, iza dvorane OŠ Cestica sumještanima jednu običnu večer odlučili učiniti ljepšom i zanimljivijom. Program je započeo prikazivanjem animiranog filma "Asterix: Grad Bogova", a kasnije je prikazana domaća komedija "Narodni heroj Ljiljan Vidić". Mještani su i tada pokazali velik interes te se odazvalo oko 200-tinjak posjetitelja. Slijedom okolnosti, 2017. godine ova

manifestacija nije održana, no planirana je za 2018. godinu, također u kolovozu, iza zgrade Osnovne škole Cestica, u trajanju od jednog dana. (Kutnjak, 2018)

5.1.3. Dani općine Cestica

Dani općine Cestica centralna su manifestacija općine. Održavaju se svake godine početkom mjeseca rujna, u trajanju od dva dana, iako cjelokupni program traje četiri dana. Obično manifestacija započinje u srijedu, igrama koje organizira Udruga umirovljenika, u petak je Svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Cestica i podjela nagrada i priznanja najljepše uređenim parkovima, okućnicama, najboljim učenicima, studentima i slično, a nakon toga slijedi prigodni kulturno-umjetnički program u organizaciji Kulturno umjetničkog društva Cestica. KUD Cestica svake godine poziva brojne KUD-ove iz okolice da se pridruže njihovom nastupu te tako uveličaju taj dan. „Druženje se nastavlja uz svirku cestičkih tamburaša i obroke pečenog vola.“ (Talan, 2008: 15). Posljednjih su godina umjesto cestičkih tamburaša nastupile nešto popularnije grupe na nacionalnoj razini. Sljedeći se dan, u subotu, održavaju seoske igre na koje se mogu prijaviti svi posjetitelji i okušati u „ružđeu kuruze“, skakanju u vrećama, hodanju na skijama, nošenju jaja i sličnim starinskim igrama i običajima. Iza toga ponovno slijedi zabava do ranih jutarnjih sati. Program službeno završava u ponedjeljak, misom u crkvi Uzvišenja sv. Križa. Godinama unazad, ova manifestacija broji sve više i više posjetitelja, pogotovo onih koji žele vidjeti igre i običaje ljudi koji su živjeli na ovim prostorima prije stotinjak godina, ali i svih onih željnih zabave i dobrog provoda. (Talan, 2008)

5.1.4. Križovo

„Blagdan Spasovo se u župi Uzvišenja sv. Križa Križovljan od davnina kao župsko proštenje posebno svečano slavi“ (Talan, 2015: 94). To je blagdan kada se u župnoj crkvi služe čak tri mise na kojima ponajviše gostuju svećenici iz drugih župa ili biskupi. Glavno središte okupljanja je proštenje uz samu crkvu gdje se prodaju različite igrčke za djecu, ali i autohtoni proizvodi ovoga kraja, košare, metle, domaća hrana i piće te

radovi udruga Vezilje, Osnovne škole Cestica i brojni drugi. Naravno, nezaobilazna je zabava u šatoru gdje nastupaju domaći izvođači. Samo Križovo i proštenje održava se jedan dan i to četvrtkom u drugoj polovici mjeseca svibnja, ali se zabava proteže tijekom nadolazećeg vikenda. (Talan, 2015)

5.1.5. Božićni sajam

Iako se Božićni sajam veže uglavnom uz veća mjesta, odnosno veće gradove, ovu je manifestaciju organizirala i Cestica. U usporedbi s drugim mjestima gdje se sajam odvija tijekom Adventa, ovdje se odvija samo jedan dan ispred Osnovne škole Cestica, a u slučaju lošeg vremena u školskoj dvorani. Sam program počinje priredbom učenika osnovne škole. Sav novac prikupljen na sajmu unaprijed je namijenjen razvoju obrazovanja. Tijekom godina novac se prikupljao za sufinanciranje prehrane u našoj školi i vrtiću ili za nabavu novih računala škole. Izlagači su ponajviše udruge, ali i neke političke organizacije, a svima je u interesu prikupiti što više sredstava. Osnovna škola Cestica prodaje adventske vjenčiće, svijeće i druge radove koje su izradili učenici, a profesori prodaju kuhano vino, vruću čokoladu, pizze i klipice. Ostale udruge bave se prodajom anđela od papira i drva, prodajom božićnih drvca, kuglica, sobova te domaćih kolača kao što su makovnjača, orehnjača, zagorski štrukli i slično.

Slika 12. Božićni sajam

Izvor:<http://os-cestica.skole.hr/>

5.1.6. Vuzemlica u Kolarovcu

Područje sjeverozapadne Hrvatske karakteriziraju brojne tradicionalne vuzemlice ili vuzmenke, točnije krijesovi koji se pale povodom Uskrsa, a simboliziraju Isusovo uskrsnuće. Ova se tradicija razlikuje od sela do sela. U područjima oko Ivanca radi se krijes trokutasta oblika iz punog drva, u maruševčkom području se rade kućice, a u cestičkom kraju se na jedno mjesto stavljaju šibe iz obrezanih vinograda i pokrivaju jelovinom. Uz sve to popularna je pucnjava karabitom iz bačvi i kupaonskih bojlera. Tradicija se s vremenom pretvorila u manifestaciju tradicionalne Vuzemlice u Kolarovcu koju sastavljaju marljive ruke igrača i sudionika udruge Malonogometnog kluba iz Kolarovca. Manifestacija se održava svake godine na Veliku subotu uz malonogometno igralište u Kolarovcu. Okupljanje počinje već u poslijepodnevним satima, a vuzemlica se pali oko 21 sat i gori sve do ranih jutarnjih sati. Prošle je godine vuzemlica dosegla svoj rekord, visinom od preko deset metara. Nekad je to bila manifestacija s 20-ak ljudi iz sela, a danas ima nešto više od 400 posjetitelja iz općine, susjednih općina, ali i susjedne Slovenije. Osim uživanja u pogledu na vuzemlicu, svi posjetitelji mogu kušati gulaš od divljači ili grah i uz to popiti čašicu domaćeg vina. Organizatori posjet i hranu ne naplaćuju, već posjetitelji mogu ostaviti dobrovoljni prilog udruzi.

5.1.7. Cestički fašnik

Tradicija istjerivanja zime karnevalom popularna je gotovo u cijelome svijetu pa tako i u Varaždinskoj županiji. Iako nije dovoljno star da postane tradicionalan, cestički je fašnik dobio status međunarodnog. Naime, cestički se fašnik održava posljednje četiri godine, okuplja skupine iz Hrvatske i Slovenije, a mogućnost sudjelovanja imaju i cestički osnovnoškolci i mališani iz Dječjeg vrtića Zeko. Glavni organizator, uz potporu općine, je Udruga tradicijskih običaja PINGO Cestica koji i do tri mjeseca prije fašnika priprema svoje maske i organizira sam događaj. Karnevalska povorka kreće od Trga Ivana Pavla Drugog, ispred crkve Uzvišenja sv. Križa u Radovcu. Povorka stiže iz Radovca, preko Križovljana do Cestice gdje se ispred općinske zgrade i zgrade

vatrogasnog doma svim okupljenima predstavljaju fašničke skupine. Najpopularnija maska fašnika je dakako Kurent, maskota koja je u susjednoj Republici Sloveniji uspjela doći na UNESCO-v popis svjetske nematerijalne baštine. Za sve okupljene na kraju slijedi zabava uz živu glazbu, domaće kolače i vino.

5.2. Ugostiteljski sadržaji

Općina Cestica ima dvadesetak ugostiteljskih objekata među kojima su najbrojniji kafići, zatim slijede vinotočja i kušaonice vina, ali i restorani koji svoju ponudu internacionalnim jelima upotpunjuju i onim domaćim. Unatoč velikom izboru domaće hrane, uvijek ima mjesta za napredak i za nadopunjavanje već postojeće ponude.

5.2.1. Pizzeria „RIM“

Posjetiteljima s raznolikim željama vezanima uz domaću hranu i piće, ali i internacionalna jela, na raspolaganju je pizzeria „RIM“, smještena u Brezju Dravskom, uz samu državnu cestu D-2. Iako sam naziv govori da im je primarna djelatnost izrada raznovrsnih pizza koje su ionako u „hrvatskom stilu“ jer postoje pizze s brojnim dodacima, stoga ih nazivamo slavonskom, dalmatinskom, ali i zagorskom koja je specifična za krajeve općine Cestica. Nadalje, njihovu ponudu upotpunjavanju domaća jela, kao što su „meso z bajice“⁸ i domaće kobasice, koje zajedno s domaćim vinom oduševljavaju svakog posjetitelja. Osim restorana, ovaj ugostiteljski objekt nudi mogućnost organizacije slavlja poput pričesti, krštenja, rođendana, manjih vjenčanja i slično, u sali za pedesetak ljudi.

Prema navodima vlasnika, ovaj objekt posjećuju ljudi srednje platežne moći, zbog izrazito niskih cijena hrane. Primjerice, u susjednoj općini Petrijanec, točnije u ugostiteljskom objektu „4M“, klasična pizza u prosjeku stoji 40 kn, a u ovom objektu stoji oko 22 kn. Najveća razlika u cijenama je u susjednoj Republici Sloveniji koja

---

⁸Meso z bajice – meso iz tiblice

iznosi najmanje 100%, što je rezultat ovako izrazite dolaznosti Slovenaca. Ostatak posjetitelja zapravo čini domaće stanovništvo, a Austrijanci i Nijemci dolaze isključivo prilikom putovanja na neke druge destinacije te se ovdje zadržavaju vrlo kratko. Brojčano, najviše ljudi dolazi tijekom vikenda, stoga je izrazito vidljiv vikend karakter. Kroz tjedan dana ukupna dolaznost posjetitelja je oko 2 000.

Tablica 1. Postotak nacionalne strukture dolaznosti u pizzeriju „RIM“

<i>Nacionalna struktura</i>	<i>Dolaznost u postocima</i>
Slovenci	85%
Hrvati	10%
Austrijanci	3%
Nijemci	1%
Ostali ⁹	1%

Izvor: vlastita izrada autora

5.2.2. Bistro „Danijel“

Mjesto spajanja internacionalne hrane s onom domaćom također je bistro „Danijel“, smješten uz samu državnu cestu D-2, u naselju Babinec. Osim raznih pečenja, juha, nezaobilaznih raznolikih vrsta pizza, tu je i domaća hrana. Izdvaja se starinski gulaš, meso z bajice i domaće kobasice. Osim restorana, u svojoj ponudi ovaj bistro ima salu do 60 ljudi za razne proslave poput krštenja, pričesti, rođendana te manjih vjenčanja. Važno je napomenuti kako ovaj objekt gostima svakodnevno nudi dvije vrste gableca.

⁹Ostali=priпадnici zemalja Europske Unije

Prema navodima vlasnika, ovaj objekt posjećuju ljudi srednje platežne moći, zbog srednje niskih cijena hrane. Kao što je već u prethodnom podnaslovu navedeno, cijene hrane u obližnjim općinama, kao i u susjednoj Republici Sloveniji, izrazito su više. Upravo je to razlog visoke posjećenosti Slovenaca, a domaće stanovništvo zapravo čini ostatak posjetitelja. Austrijanci i Nijemci dolaze isključivo prilikom putovanja na neke druge destinacije te se ovdje zadržavaju vrlo kratko. Nadalje, posjetitelji dolaze tijekom cijelog tjedna pa u ovome objektu nije vidljiv vikend karakter.

Tablica 2. Postotak nacionalne strukture dolaznosti u bistro „Danijel“

<i>Nacionalna struktura</i>	<i>Dolaznost u postocima</i>
Slovinci	60%
Hrvati	35%
Austrijanci	3%
Nijemci	1%
Ostali ¹⁰	1%

Izvor: vlastita izrada autora

¹⁰Ostali=pripadnici zemalja Europske Unije

6. Mogućnosti razvoja općine Cestica

Od osamostaljenja od viničke općine, općina Cestica izuzetno radi na svojem razvitku, što je uočljivije od osamostaljenja Republike Hrvatske od bivše SFRJ. Glavni napredak općina Cestica je ostvarila pretpristupnim fondovima Europske unije, kao i samim ulaskom u Europsku Uniju te pisanjem projekata za dobivanje bespovratnih sredstava, no to isto tako ne znači da općina nema mjesta za još veći napredak.

6.1. Dosadašnji razvoj turizma

Povećana mogućnost za razvoj turizma Republike Hrvatske, ali i ovoga područja postala je neupitna ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju 1. srpnja 2013. godine. Iako je i prije općina zajedno s nacionalnom i regionalnom razinom podupirala turizam, značaj za ovaj kraj nije bio dovoljan jer se premalo sredstava davalo za takve poticaje. Najvažnijih pet programa, koji čine same začetke razvoja turizma ovoga područja, prijavljenih na natječaj Ministarstva turizma su: „1. program: Izrada suvenira Općine Cestica, 2. program: Uređenje pješačko – izletničke staze, 3. program: Uređenje šetnice uz rijeku Dravu na području općine Cestica, 4. program: Eko – etno Hrvatska 2010., 5. program: Božićno druženje uz kolače“ (Korotaj i sur., 2010: 2). Općina se tijekom iduće dvije godine izuzetno trudila poboljšati infrastrukturu općine koja će itekako pomoći u povećanju dolazaka turista. Općina se 2012. godine uključila u dva takva projekta iz sredstava Europske Unije, prijavivši se na programe IPARD-a koji su vezani uz sustav kanalizacije i pročišćivanja otpadnih voda, ali i rekonstrukciju nerazvrstanih cesta koja je uspješno provedena. Općina se prijavila na projekt Hrvatskih voda „Projekt razvoja komunalnih vodnih građevina za javnu vodoopskrbu, javnu odvodnju i pročišćivanje otpadnih voda“ (Korotaj i sur., 2012: 3). Od važnijih projekata za razvoj turizma bio je onaj iz 2013. godine koji je vezan uz izgradnju Kulturno poslovnog (turističkog) centra Općine Cestica. Iste se godine općina uspješno prijavila na četiri natječaja programa Ministarstva kulture za investicije na nepokretnim kulturnim dobrima. Uspjela je dobiti sredstva za obnovu sljedećih objekata: „Pil tužnog Krista, Kolarovec, crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, Križanče, crkva svetog Lovre, Mali Lovrečan, crkva Uzvišenja

svetog Križa i kurija Župnog dvora, Radovec.“ (Korotaj i sur., 2013: 1). Od projekata koji su bili aktualni izdvaja se projekt iz 2015. godine „DE-PARK – očuvanje kulturno-tradicijskih običaja kraja“ (Korotaj i sur., 2015: 4). U siječnju prošle godine općini su dodijeljena sredstva za projekt DE-PARK, a izvršene su prijave za sljedeće projekte „Izgradnja kulturnog centra (uz zgradu Općine), Multifunkcionalni centar Gornje Vratno te Obnova parka Križovljangrad.“ (Korotaj i sur., 2017: 5)

6.2. Ideje za turistički napredak

Ideje koje su iznijete u daljnjem tekstu samo su osnovna baza za izradu projekata koji bi se jednog dana mogli prijaviti na fondove Europske Unije, odnosno za bespovratna sredstva Europske Unije jer sama općina, ali i regionalna i nacionalna razina nemaju dovoljno financijskih sredstava za podupiranje ovakvih pothvata.

6.2.1. Izgradnja kampa i autokampa u sklopu parka Križovljangrad

Izgradnja kampa s 15 bungalova i s popratnim sadržajima uz obalu rijeke Drave, a ujedno i u sklopu parka Križovljangrad, omogućila bi specifično napredovanje razvoja turizma ove općine jer nigdje u blizoj, ali i daljnjoj okolini nema ovakvih sadržaja. Uz bungalove bi bilo moguće sagraditi igralište za golf koji danas više nije elitna vrsta sportske rekreacije, već masovna. Nadalje, moguća je izgradnja dječjeg igrališta te vrtića za smještaj djece turista. Realizacija ovog projekta omogućila bi zapošljavanje oko 30 osoba.

6.2.2. Izgradnja Aquaparka Križovljangrad

Postoji i mogućnost izgradnje modernog, zabavnog vodenog parka (unutarnjih i vanjskih sadržaja), uz čiji prostor su predviđeni mini golf igralište te sportski tereni, wellness, fitness i spa centar, konferencijska dvorana, a ujedno i sala za vjenčanja. U sklopu vodenog parka mogao bi se izgraditi samoposlužni restoran, što je trenutno popularno diljem svijeta, ali i ostali ugostiteljski sadržaji. Podloga za ovaj projekt bila bi Studija o korištenju geotermalne energije, a realizacijom ovog projekta omogućilo bi se zapošljavanje oko 50 osoba.

7. Istraživanje zadovoljstva stanovnika općine Cestica turističkom ponudom općine

Predmet istraživanja ovog rada bio je istražiti i utvrditi zadovoljstvo stanovnika općine Cestica turističkom ponudom općine, ali i otkriti spoznaju o turističkoj ponudi i turističkim resursima općine Cestica na razini stanovnika iste općine. Bilo je potrebno utvrditi koliko stanovnici općine poznaju svoje okruženje, odnosno koliko poznaju općinu Cestica i njezine turističke resurse, poznaju li turističku ponudu kulturno-povijesnih atrakcija i manifestacija, posjećuju li ih te kojom je ocjenom vrednuju, koliko su upoznati s promocijom same općine te na koji se način oni informiraju o manifestacijama. Također, istraživala se i posjećenost sekundarne turističke ponude, točnije rečeno, ugostiteljskih objekata i koliko su posjetitelji njome zadovoljni. Ispitanicima je bilo omogućeno biranje načina na koji bi se ova općina u budućnosti mogla iskoristiti u turističke svrhe te su ispitanici mogli sami dati prijedloge za budući razvoj.

7.1. Metodologija istraživanja

Istraživanjem nekog područja prikupljamo, analiziramo i interpretiramo podatke sa svrhom dobivanja potrebnih informacija u rješavanju problema kojeg iznosimo u svojem istraživačkom radu. Metodologija istraživanja je znanost o cjelokupnosti svih postupaka i oblika istraživanja u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite znanstvene metode te se pomoću njih dolazi do sustavnog i objektivnog znanja. Ukratko, metodologija istraživanja odnosi se na znanost o metodama znanstvenog istraživanja (Zelenika, 2000).

Ovo se istraživanje baziralo na opisnom istraživanju, u skupu ispitivanja na uzorku, odnosno istraživanja anketom. Razlog upotrebe ankete je zbog toga što je to najčešća metoda prikupljanja podataka, a zatim što obuhvaća velik broj jedinica te je vrlo laka za analizu i sastavljanje izvještaja.

Cilj ankete je bilo utvrđivanje posjetiteljevog spola, dobi i obrazovanja. U prvom redu, cilj ankete bio je ispitati poznaju li ljudi turističku ponudu kulturno-povijesnih

atrakcija i manifestacija, posjećuju li ih te kojom je ocjenom vrednuju. Isto tako, koliko su upoznati s promocijom same općine te na koji način se oni informiraju o manifestacijama. Istraživala se i posjećenost sekundarne turističke ponude, točnije rečeno, ugostiteljskih objekata i koliko su njome zadovoljni. Ispitanicima je dana mogućnost biranja načina na koji bi se ova općina u budućnosti mogla iskoristiti u turističke svrhe te su mogli sami dati prijedloge za budući razvoj.

Vrijeme ispitivanja započelo je sastavljanjem ankete krajem mjeseca travnja, točnije od 25. travnja 2018., a ispitivanje je trajalo sve do polovice svibnja, odnosno do 15. svibnja 2018. godine. Populacija, odnosno skup ispitanika koji su biti podvrgnuti tom istraživanju, su stanovnici općine Cestica.

Anketa je bila sastavljena u Google obrascu, a podaci su bili obrađeni pomoću Microsoft Excela koji izračunava i vjerno prikazuje rezultate istraživanja. Nakon analiziranja prikupljenih podataka pomoću statističkih metoda, prikupljeni podaci pretvaraju se u informacije. Na kraju istraživanja donose se određeni zaključci i prikazuju glavni rezultati do kojih je došlo istraživanjem

7.2. Karakteristike uzorka

Prilikom definiranja istraživanja, konkretiziran je uzorak koji se istražuje. Ponajviše se uzorak karakterizira prema sociodemografskim karakteristikama, točnije prema spolu, dobi, stupnju obrazovanja, mjestu prebivališta i sličnim karakteristikama, dok se u ovom radu radi isključivo o segmentaciji prema mjestu prebivališta koje obavezno mora biti unutar granica općine Cestica. Poželjno je bilo prikupiti podatke od ispitanika najraznovrsnijeg stupnja obrazovanja, različite dobi, ali i dobne strukture koja bi bila idealna u omjeru 50:50.

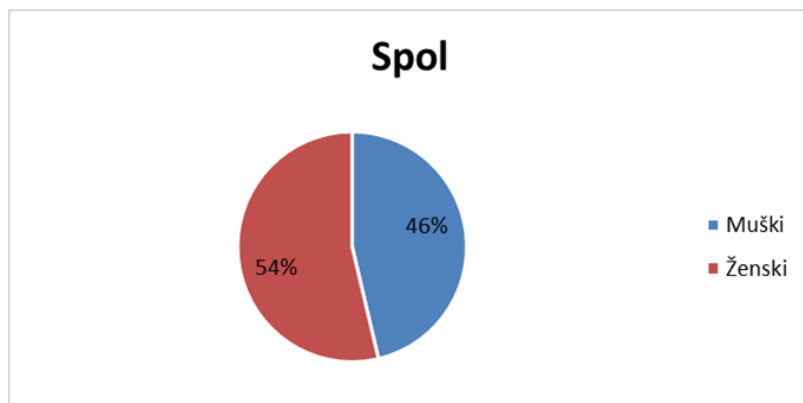
7.3. Rezultati dobiveni istraživanjem

U ovom istraživanju obrađivali su se rezultati dobiveni anketnim upitnikom. Istraživanje je provedeno na 205 ispitanika. Anketni upitnik provodio se od 25. travnja 2018. do 15. svibnja 2018. godine.

1. Spol

Kao što je i predviđeno u istraživanju, omjer ispitanika trebao je biti 50:50, što se uglavnom ostvarilo jer je 46% ispitanika muškog roda, a preostalih 54% je ženskog roda.

Grafikon 1. Spol?

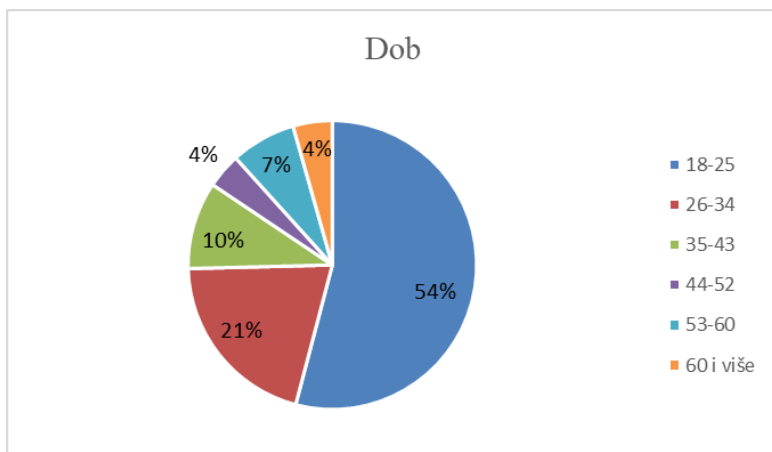

Izvor: vlastita izrada autora

2. Dob

Najviše ispitanika označilo je svoju pripadnost dobnom razredu od 18 do 25 godina.

Grafikon 2. Dob?

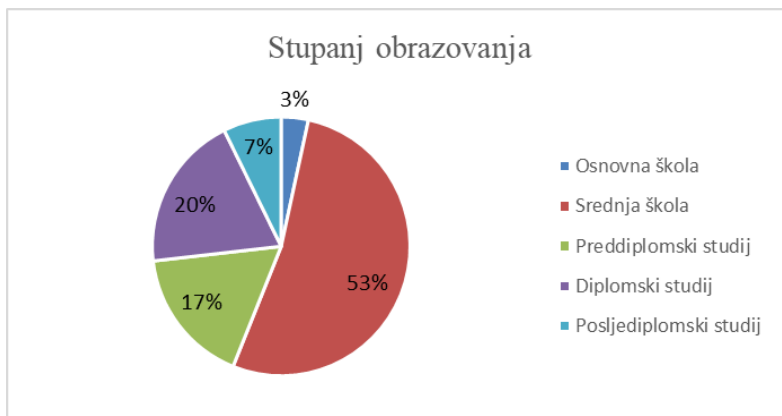

Izvor: vlastita izrada autora

3. Stupanj obrazovanja

Najveći broj ispitanika je kao završeni stupanj obrazovanja naveo srednju školu, točnije 53%, a najmanji broj ispitanika osnovnu školu, 3%.

Grafikon 3. Stupanj obrazovanja?

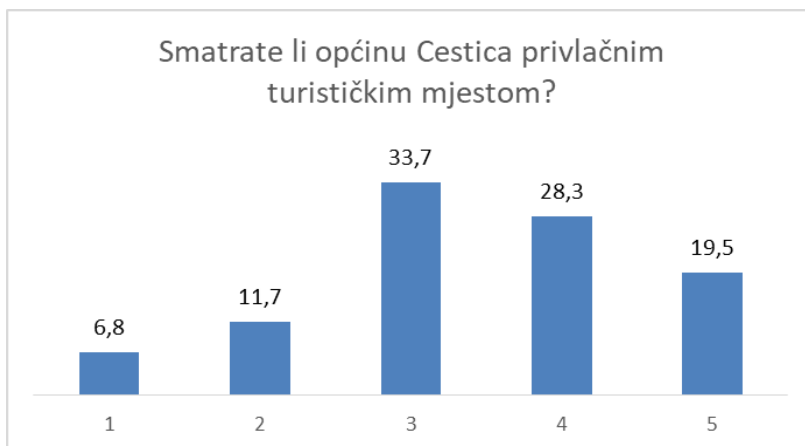

Izvor: vlastita izrada autora

4. Smatrate li općinu Cestica privlačnim turističkim mjestom?

Najveći broj ispitanika smatra općinu Cestica osrednje privlačnim turističkim mjestom, njih 33,7%.

Grafikon 4. Smatrate li općinu Cestica privlačnim turističkim mjestom?

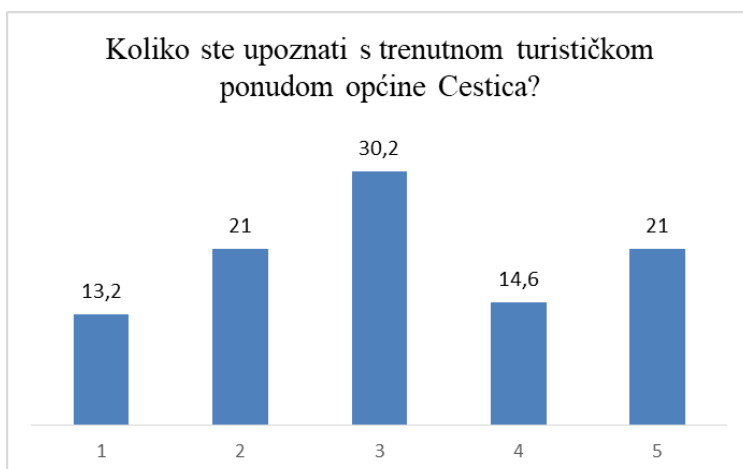

Izvor: vlastita izrada autora

5. Koliko ste upoznati s trenutnom turističkom ponudom općine Cestica?

Kao što je i očekivano, stanovnici općine osrednje su upoznati s turističkom ponudom općine, čak njih 30,2%.

Grafikon 5. Koliko ste upoznati s trenutnom turističkom ponudom općine Cestica?

Izvor: vlastita izrada autora

6. Koju kulturno-povijesnu atrakciju biste izdvojili kao najznačajniju?

Kao najznačajniju kulturno-povijesnu atrakciju, ispitanici navode dvorac Križovljangrad u postotku od 47%, a najmanje značajnu atrakciju kameni stup trpećeg Isusa u postotku od 6%.

Grafikon 6. Koju kulturno-povijesnu atrakciju biste izdvojili kao najznačajniju?

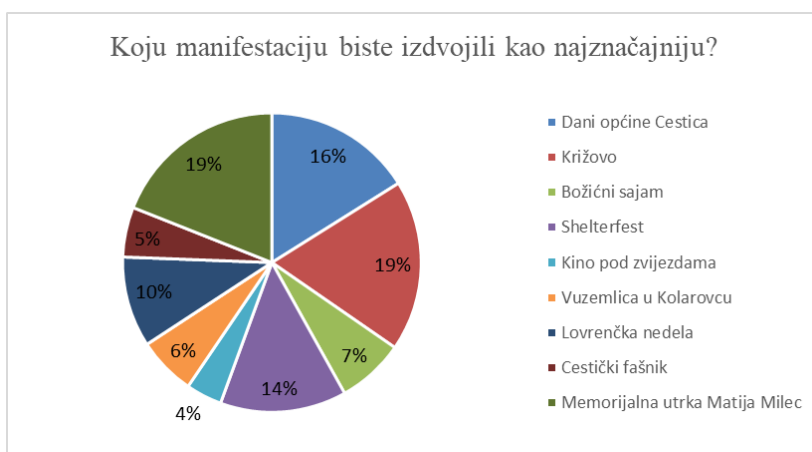

Izvor: vlastita izrada autora

7. Koju manifestaciju biste izdvojili kao najznačajniju?

Kao što je u grafikonu vidljivo, mišljenja se razilaze, no najveći broj ispitanika odlučio se za Memorijalnu utrku „Matija Milec“ i Križovo kao najvažniju manifestaciju.

Grafikon 7. Koju manifestaciju biste izdvojili kao najznačajniju?

Izvor: vlastita izrada autora

8. Koliko manifestacija na području općine godišnje posjećujete?

Najviše ispitanika posjećuje velik broj manifestacija na području općine, točnije više od 3, u točnom iznosu 38%, a najmanje ispitanika posjećuje dvije ili tri manifestacije.

Grafikon 8. Koliko manifestacija na području općine godišnje posjećujete?

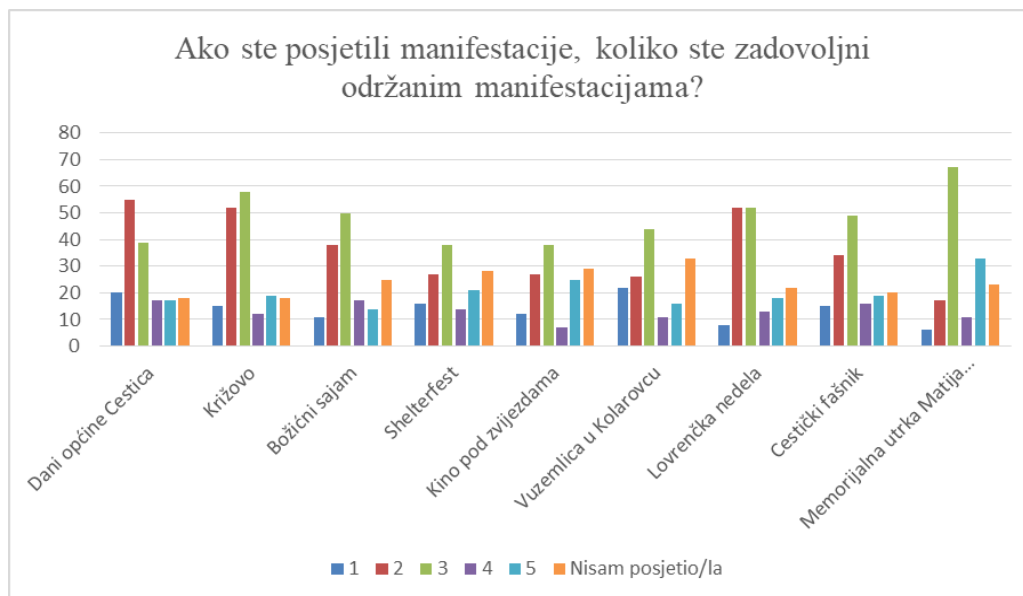

Izvor: vlastita izrada autora

9. Ukoliko ste posjetili manifestacije, koliko ste zadovoljni održanim manifestacijama?

Svoje zadovoljstvo manifestacijom Dani općine Cestica, ocjenjuju osrednje, najviše ocjenom 2 ili 3, a na isti način i manifestaciju Križovo. Zatim, Božićni sajam, Shelterfest i Kino pod zvijezdama dobili su nešto ravnomjernije ocjene, ali ipak prevladavaju ocjene 2 ili 3. Najviše ispitanika nije posjetilo manifestaciju Vuzemlica u Kolarovcu, a zadovoljstvo oko organizacije ocijenili su ocjenom 3. Nadalje, Lovrenčkom nedelom i Cestičkim fašnikom ispitanici su također osrednje zadovoljni te su organizaciju ocijenili ocjenama 2 ili 3, a Memorijalna utrka „Matija Milec“ dobila je prevladavajuću trojku.

Grafikon 9. Ukoliko ste posjetili manifestacije, koliko ste zadovoljni održanim manifestacijama?

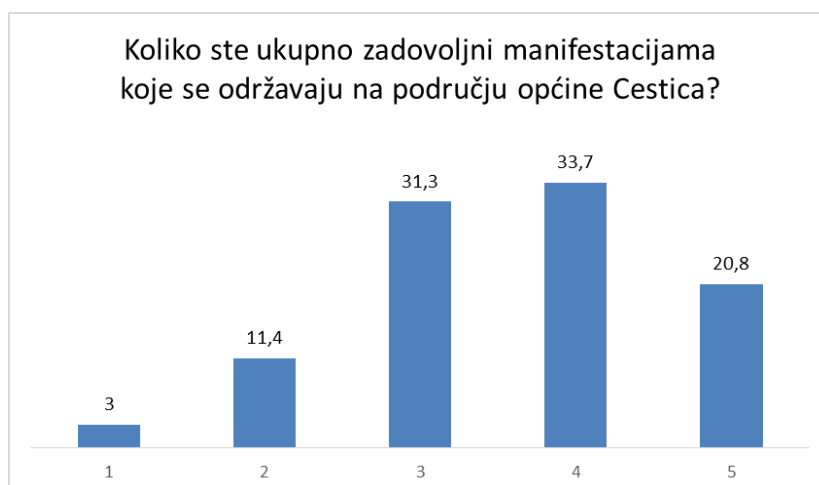

Izvor: vlastita izrada autora

10. Koliko ste ukupno zadovoljni sadržajem manifestacija koje se održavaju na području općine Cestica?

Kao što je i očekivano, ukupno zadovoljstvo manifestacijama ispitanici ocjenjuju ocjenom 3, njih 31,3%, a nešto više ispitanika ocjenom 4, njih 33,7%.

Grafikon 10. Koliko ste ukupno zadovoljni manifestacijama koje se održavaju na području općine Cestica?

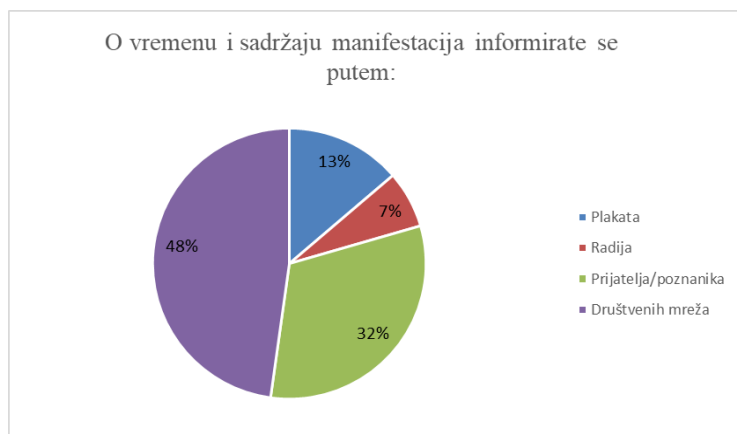

Izvor: vlastita izrada autora

11. O vremenu i sadržaju manifestacija informirate se putem:

Rastom popularnosti društvenih mreža, logično je da se najveći broj ljudi o vremenu i sadržaju manifestacija informira putem društvenih mreža, a najmanje putem radija.

Grafikon 11. O vremenu i sadržaju manifestacija informirate se putem:

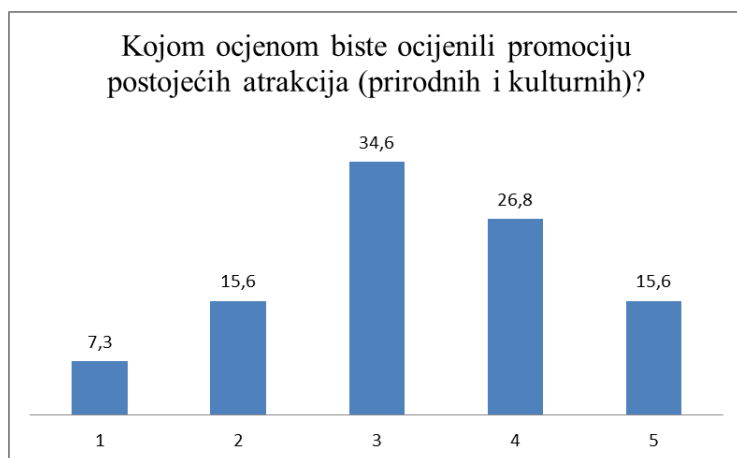

Izvor: vlastita izrada autora

12. Kojom ocjenom biste ocijenili promociju postojećih atrakcija (prirodnih i kulturnih)?

Najveći postotak ispitanika osrednje je ocijenio promociju postojećih atrakcija, njih 34,6%.

Grafikon 12. Kojom ocjenom biste ocijenili promociju postojećih atrakcija (prirodnih i kulturnih)?

Izvor: vlastita izrada autora

13. Koliko često posjećujete ugostiteljske objekte u općini Cestica?

Iz grafikona je vidljivo da najviše ispitanika posjećuje ugostiteljske objekte s područja općine jednom tjedno, njih 29%, a samo njih 6% posjećuje ugostiteljske objekte svaki dan.

Grafikon 13. Koliko često posjećujete ugostiteljske objekte u općini Cestica?

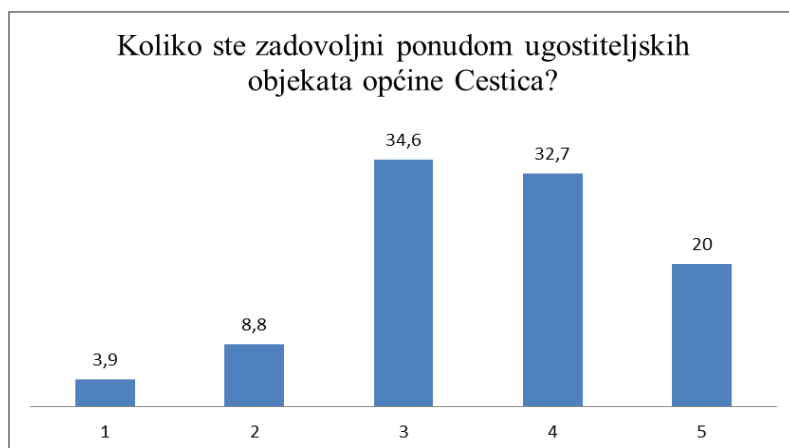

Izvor: vlastita izrada autora

14. Koliko ste zadovoljni ponudom ugostiteljskih objekata općine Cestica?

Zadovoljstvo ugostiteljskom ponudom ljudi također ocjenjuju osrednje, ali i vrlo dobrom ocjenom. Najmanje ljudi je dodijelilo ocjenu nedovoljan 1.

Grafikon 14. Koliko ste zadovoljni ponudom ugostiteljskih objekata općine Cestica?

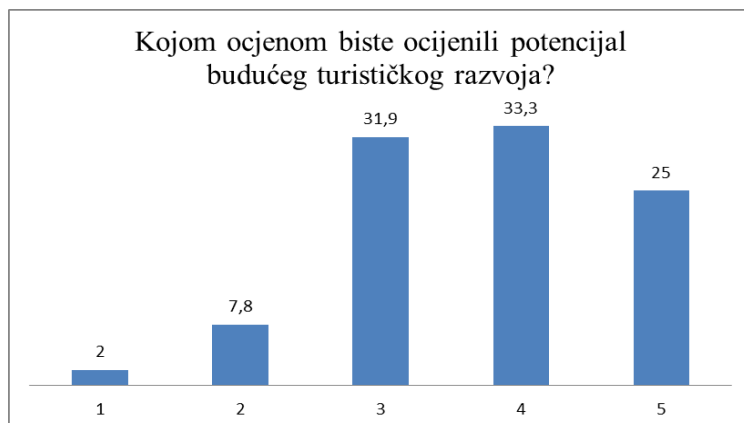

Izvor: vlastita izrada autora

15. Kojom ocjenom biste ocijenili potencijal budućeg turističkog razvoja?

Iz ovog je grafikona vidljivo da ispitanici vrlo visoko vrednuju potencijal budućeg razvoja jer je najviše ispitanika, u vrlo bliskim omjerima, dalo ocjenu 3, 4 ili 5.

Grafikon 15. Kojom ocjenom biste ocijenili potencijal budućeg turističkog razvoja?

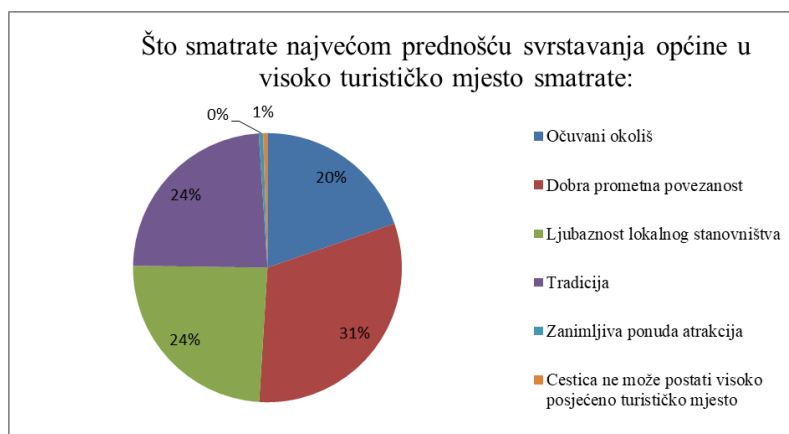

Izvor: vlastita izrada autora

16. Što smatrate najvećom prednošću svrstavanja općine u visoko posjećeno turističko mjesto?

Dobra prometna povezanost općine najveća je prednost svrstavanja općine u visoko turističko mjesto, zajedno s tradicijom i ljubaznošću lokalnog stanovništva.

Grafikon 16. Što smatrate najvećom prednošću svrstavanja općine u visoko turističko mjesto?

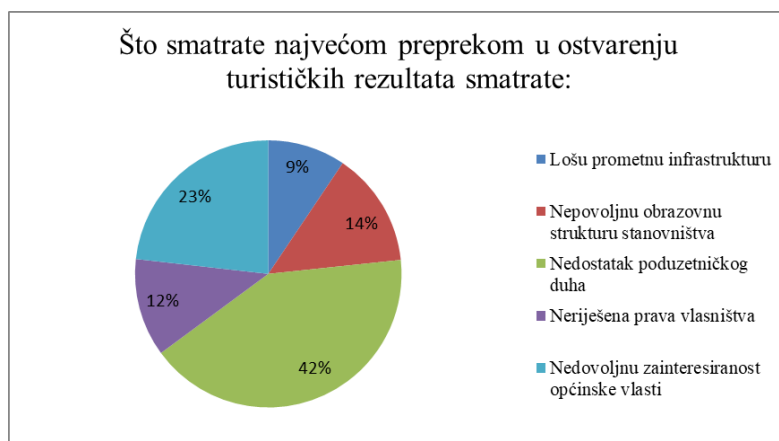

Izvor: vlastita izrada autora

17. Što smatrate najvećom preprekom u ostvarenju turističkih rezultata?

Najvećom preprekom u ostvarenju turističkih rezultata 42% ispitanika smatra nedostatak poduzetničkog duha, a najmanje neriješena prava vlasništva, odnosno njih 12%.

Grafikon 17. Što smatrate najvećom preprekom u ostvarenju turističkih rezultata?

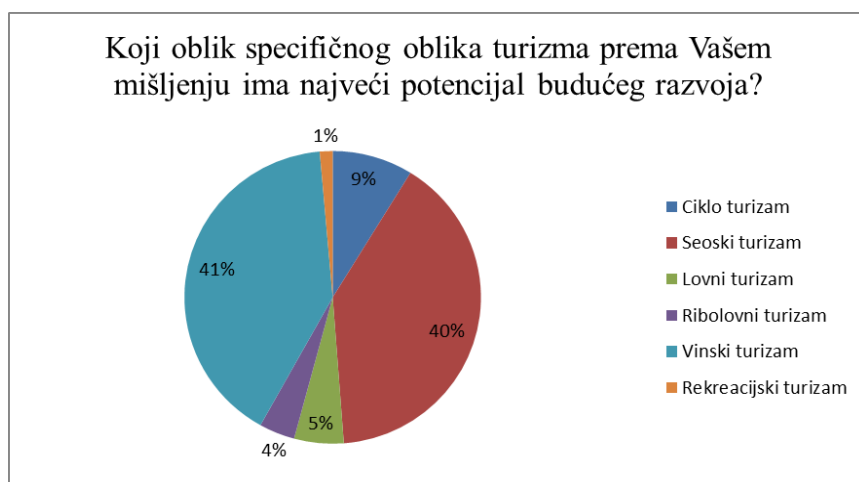

Izvor: vlastita izrada autora

18. Koji oblik specifičnog oblika turizma prema Vašem mišljenju ima najveći potencijal budućeg razvoja?

Kao najveći potencijal budućeg razvoja specifičnog oblika turizma ispitanici navode vinski turizam, u vrlo visokom iznosu od 41%, a zatim seoski turizam od 40%.

Grafikon 18. Koji oblik specifičnog oblika turizma prema Vašem mišljenju ima najveći potencijal budućeg razvoja?

Izvor: vlastita izrada autora

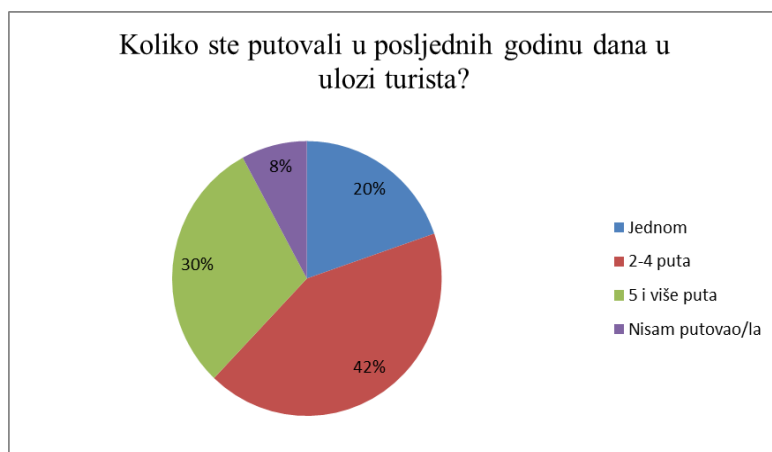
19. Ukoliko imate prijedloge što biste Vi željeli da općina Cestica uvrsti u svoju ponudu, molim Vas navedite.

Ispitanici su imali mogućnost dati svoje prijedloge vezane uz poboljšanje turističke ponude općine Cestica. U ovome je pitanju sudjelovalo 40 osoba, od kojih se najviše zalaže za izgradnju termalnog parka, čak njih 10, odnosno 25%. Odgovori sljedećih 8 ispitanika, njih 20%, bili su vezani uz uređenje okolice rijeke Drave te izgradnju autokampa. Ljudi su predlagali izgradnju smještajnih objekata, izgradnju staza za šetnju i trčanje, kao i izgradnju vidikovaca u Lovrečan Bregu i Natkrižovljanu. Osim toga, vidljivo je da su ljudi zainteresirani za povećanje broja manifestacija na cestičkome području, otvaranjem Europskih dana vina „Cestivino“ i uvođenjem koncerata poznatih izvođača. Ispitanici su također shvatili da se općina premalo promovira pa su predlagali promociju vinskog turizma, kao i cjelokupne ponude općine Cestica.

20. Koliko ste putovali u posljednjih godinu dana u ulozi turista?

Ispitanici s područja općine Cestica se ponajviše uključuju u ulogu turista od 2 do 3 puta godišnje, a najmanje ljudi uopće nije putovalo, njih 8%.

Grafikon 19. Koliko ste putovali u posljednjih godinu dana u ulozi turista?

Izvor: vlastita izrada autora

7.4. Ograničenja istraživanja

Osim što anketa doprinosi daljnjem razvoju i unapređenju općine, istraživanje također ima ograničenja koja su vezana uz izbor jedinica u uzorak. Za potrebe istraživanja korišten je namjerni prigodni uzorak u kojem su jedinice uzorka birane s obzirom na njihovu dostupnost, a ne metodom slučajnog odabira. Ograničenje ovog ispitivanja bila je i veličina uzorka koja je relativno mala s obzirom da se provodila samo na ispitanicima s područja općine, a ne šire. Uključivanje većeg broja osoba u istraživanje zasigurno bi dalo reprezentativnije rezultate.

7.5. Zaključak istraživanja

Istraživanjem je utvrđeno da je u anketnom upitniku koji je proveden na internetu sudjelovalo 205 anonimnih osoba. Ponajviše ispitanika bile su osobe ženskog spola, njih 53,7%, u odnosu na mušku populaciju od 46,3%, što je vrlo blizu omjeru 50:50. Oba spola dala su slične odgovore na postavljena anketna pitanja te ne postoji statistički značajna razlika u mišljenjima osoba oba spola. Najviše ispitanika pripada dobnoj skupini od 18 do 25 godina (54,1%), a najmanje (3,9%) su pristupili ispitanici od 44 do 52 godine. Utvrđeno je da najviše ljudi ima završenu srednju školu, što je dokaz nedovoljnog obrazovanja stanovništva. Anketno ispitivanje među stanovnicima općine Cestica provedeno je u razdoblju od 25. travnja 2018. do 15. svibnja 2018.

Najviše ispitanika smatra općinu srednje atraktivnim turističkim mjestom s čijom su trenutnom turističkom ponudom nešto više upoznati. Kao najznačajniju kulturno-povijesnu atrakciju navode dvorac Križovljangrad, njih čak 47,3%, a najznačajnijim manifestacijama, na kojim je vrlo visok stupanj posjećenosti, vrednuju Memorijalnu utrku „Matija Milec“ i Križovo. Osobe su ponajviše zadovoljne organizacijom manifestacija Memorijalne utrke „Matija Milec“ i Kina pod zvijezdama. Informacije o manifestacijama najviše ljudi istražuje i dobiva putem društvenih mreža, njih 56%. Ukupnu promociju općine ispitanici smatraju osrednjom, ali misle da postoje izrazito velike mogućnosti za njezin napredak. Sekundarnu turističku ponudu, odnosno ugostiteljske objekte 29% ispitanika posjećuje jednom tjedno, a njezinom ponudom su

zadovoljni. S jedne strane osobe ispitivane u ovom istraživanju kao najveću prednost smatraju dobru prometnu povezanost, ali s druge strane kao najveći nedostatak navode manjak poduzetničkog duha. Ispitanici bi voljeli da se općina bazira na razvoju vinskog i seoskog turizma. Ispitanici su imali mogućnost pisanja vlastitih prijedloga pomoću kojih bi se unaprijedila ponuda općine te su naveli izgradnju termalnog parka i uređenje okolice rijeke Drave s autokampom. Kao odgovor na završno pitanje, koje objektivno pokazuje koliko su ljudi upoznati s drugim destinacijama, osobe su odgovorile da godišnje u ulozi turista putuju 2-4 puta iz čega se može zaključiti da su ljudi okvirno ocijenili zadovoljstvo ponudom vlastite općine.

Provedeno istraživanje dalo je zadovoljavajuće rezultate. Zaključno je utvrđeno da su ljudi osrednje zadovoljni turističkom ponudom, ali smatraju i žele da se ona poboljša, a time i postigne sam cilj postavljen na početku ovog istraživanja. Dakle, može se reći da je ovo istraživanje uspješno provedeno.

8. Zaključak

Želeći opisati općinu Cestica, ona je prekrivena šumama, livadama, poljima, voćnjacima i vinogradima, a samo vinorodno područje karakteriziraju brežuljci i doline koji se naizmjenice prostiru na jugozapadnom dijelu općine. Opisujući tako ovu općinu, ona se čini savršenim mjestom za odmor i relaksaciju.

Neravnomjerna raspodjela turizma Republike Hrvatske vidljiva je također u općini Cestica, tranzitnoj općini s velikom mogućnošću razvoja turizma. Područje ove općine obiluje divnim prirodnim krajolikom, povijesnim atrakcijama, ali i brojnim manifestacijama, no unatoč tomu ona još uvijek spada u jedno od najslabije razvijenih turističkih područja.

Neke od komparativnih prednosti općine su geoprometni položaj, bogatstvo kulturno-povijesnih atrakcija, prirodni pejzaž, ljubaznost stanovništva, bogata gastronomska ponuda i ponajviše raznovrsne manifestacije, a to je upravo prednost zbog koje turistička djelatnost ima velik potencijal razvoja i mogućnost da turizam postane najvažnija djelatnost općine Cestica. Isto tako, daljnji razvoj lova, ribolova i sportskih udruženja pridonio bi mogućnosti povećanja dolaska turista s motivom rekreacije. Ukupnost tih prednosti, zajedno sa sekundarnom turističkom ponudom zadovoljila bi posjetitelje s najraznovrsnijim željama. Jedan od glavnih nedostataka razvoja turizma ovog područja je nedovoljno obrazovanje stanovnika, zatim vrlo slaba promocija, ali i nedostatak financijskih sredstava za daljnja ulaganja koja se pokušavaju pribaviti prijavljivanjem na europske fondove od strane općinske vlasti.

U ovoj općini, život u ritmu prirode prilika je za kušanje domaće hrane, aktivnog i pasivnog odmora ili jednostavno užitak u opuštajućem ambijentu. Velik je broj ljudi kojima nedostaje upravo ovakav oblik turizma te kojima gradska gužva zajedno s užurbanim životom čini svakodnevicu, a područje općine Cestica zbog svoje osobnosti prava je destinacija za sve zaljubljenike u prirodu, povijest, rekreaciju, dobar provod i za sve one željne kvalitetnog opuštanja i odmora.

9. Literatura

1. Barišić, A. (2017). Život i djelo Hadrijana Franje Boraka, Zagreb, Hrvatska kapucinska provincija sv. Leopolda Bogdana Mandića; Općina Cestica; Župa Križovljan; Denona d.o.o.
2. Birin, L. i sur. (2014). Osnove turizma, Zagreb, Mate d.o.o.
3. Čavlek, N. i sur. (2011). Definicije pojmova turist i turizam, Zagreb, Školska knjiga d.d.
4. eVaraždin, <https://evarazdin.hr/>, 28.03.2018.
5. FINIINFO, <https://www.fininfo.hr/>, 20.03.2018.
6. Hrvatski leksikon, <https://www.hrleksikon.info/definicija/ornament.html>, (14.03.2018.)
7. Klampotic liga, <http://klampoticliga.com/>, 20.03.2018.
8. Korotaj, M. i sur. (2010). Izvješće o radu načelnika, Cestica, Općina Cestica
9. Korotaj, M. i sur. (2012). Izvješće o radu načelnika, Cestica, Općina Cestica
10. Korotaj, M. i sur. (2015). Izvješće o radu načelnika, Cestica, Općina Cestica
11. Korotaj, M. i sur. (2017). Izvješće o radu načelnika, Cestica, Općina Cestica
12. Košić, I. i sur. (2005). Općina Cestica - Monografija. Varaždin, TIVA tiskara.
13. Košić, I. (1987). Povijest župe Križovljan. Varaždin, Župni ured Križovljan; Varteks RO Tiskara Varaždin
14. Kutnjak, A. (2016). Izvješće o radu udruge Hiperaktivni, Cestica
15. Kutnjak, A. (2018). Izvješće o radu udruge Hiperaktivni, Cestica
16. Mapionet, <http://mapio.net/pic/p-12651268/>, 23.03.2018
17. Novotny, D. i sur. (2015). Strategija razvoja 2015 – 2020, Cestica, Općina Cestica
18. Talan, F. i sur. (2016). Glas općine Cestica, Cestica, Tiskara Zelina
19. Općina Cestica, <http://www.cestica.hr/hr/>, 23.03.2018.
20. Osnovna škola Cestica, <http://os-cestica.skole.hr/>, 30.03.2018.
21. Ptice.net, <http://www.ptice.net/>, 23.03.2018.
22. Rapanić, Ž. (1975). Arheološka istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj: znanstveni skup, Varaždin, Hrvatsko arheološko društvo
23. ŠRK Cestica, <http://srk-cestica.hr/>, 20.03.2018.

24. ŠRK Cestica, <http://srk-cestica.hr/ribolovni-tereni/>, 20.03.2018.
25. Talan, F. (2011). Općina Cestica - Naselja i stanovništvo. Križovljan – Cestica, Prekorje d.o.o.
26. Talan, F. (2008). Zapisi iz Cestice. Križovljan – Cestica, Prekorje d.o.o.
27. Talan, F. (2015). Zapisi iz Cestice 2. Križovljan – Cestica, Prekorje d.o.o.
28. Turistička zajednica Varaždinske županije, <http://www.turizam-vzz.hr/>, 23.03.2018.
29. Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, Narodne novine (NN 90/92, 2/93, 58/93, 10/94)
30. Zelenika, R. (2000). Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Prilozi

Popis grafikona

Grafikon 1. Spol?.....	40
Grafikon 2. Dob?	41
Grafikon 3. Stupanj obrazovanja?	41
Grafikon 4. Smatrate li općinu Cestica privlačnim turističkim mjestom?	42
Grafikon 5. Koliko ste upoznati s trenutnom turističkom ponudom općine Cestica?	42
Grafikon 6. Koju kulurno-povijesnu atrakciju biste izdvojili kao najznačajniju?.....	43
Grafikon 7. Koju manifestaciju biste izdvojili kao najznačajniju?	43
Grafikon 8. Koliko manifestacija na području općine godišnje posjećujete?	44
Grafikon 9. Ukoliko ste posjetili manifestacije, koliko ste zadovoljni održanim manifestacijama?	45
Grafikon 10. Koliko ste ukupno zadovoljni manifestacijama koje se održavaju na području općine Cestica?.....	45
Grafikon 11. O vremenu i sadržaju manifestacija informirate se putem:.....	46
Grafikon 12. Kojom ocjenom biste ocijenili promociju postojećih atrakcija (prirodnih i kulturnih)?	46
Grafikon 13. Koliko često posjećujete ugostiteljske objekte o općini Cestica?	47
Grafikon 14. Koliko ste zadovoljni ponudom ugostiteljskih objekata općine Cestica? .	47
Grafikon 15. Kojom ocjenom biste ocijenili potencijal budućeg turističkog razvoja? ..	48
Grafikon 16. Što smatrate najvećom prednošću svrstavanja općine u visoko turističko mjesto?	48
Grafikon 17. Što smatrate najvećom preprekom u ostvarenju turističkih rezultata?.....	49
Grafikon 18. Koji oblik specifičnog oblika turizma prema Vašem mišljenju ima najveći potencijal budućeg razvoja?	49
Grafikon 19. Koliko ste putovali u posljednjih godinu dana u ulozi turista?.....	50

Popis slika

Slika 1. Položaj općine Cestica	7
Slika 2. Pogled na crkvu svetog Križa.....	10
Slika 3. Crkva Uzvišenja svetog Križa.....	14
Slika 4. Kapela svetog Lovre.....	15
Slika 5. Kapela blaženog Alojzija Stepinca	16
Slika 6. Crkva svete Barbare	18
Slika 7. Kapela Marijina Uznesenja	19
Slika 8. Kameni stup trpećeg Isusa.....	20
Slika 9. Bakićev portal	22
Slika 10. Ormoško jezero	23
Slika 11. Shelterfest 2014. godine	28
Slika 12. Božićni sajam	30

Popis tablica

Tablica 1. Postotak nacionalne strukture dolaznosti u pizzeriju „RIM“	33
Tablica 2. Postotak nacionalne strukture dolaznosti u bistro „Danijel“	34

Anketni upitnik

ZADOVOLJSTVO STANOVNIKA OPĆINE CESTICA TURISTIČKOM PONUDOM OPĆINE

Adrijana Furjan, kao studentica treće godine Menadžmenta turizma i sporta na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu, provodim anonimnu anketu u svrhu saznanja zadovoljstva stanovnika općine Cestica, njenom turističkom ponudom. Rezultati istraživanja koristit će se za potrebe izrade završnoga rada na temu Turistička ponuda i turistički resursi općine Cestica. Hvala Vam što ste iskoristili nekoliko minuta za ispunjenje ankete.

Upitnik se ispunjava na način da odaberete svaku od ponuđenih kategorija.

*Obavezno

Spol *

- ☐ Muško
- ☐ Žensko

Dob *

- ☐ 18-25
- ☐ 26-34
- ☐ 35-43
- ☐ 44-52
- ☐ 52-60
- ☐ 60 i više

Stupanj obrazovanja *

- ☐ osnovna škola
- ☐ srednja škola
- ☐ preddiplomski studij
- ☐ diplomski studij
- ☐ poslijediplomski studij

Smatrate li općinu Cestica privlačnim turističkim mjestom? *

	1	2	3	4	5	
Ne smatram je privlačnim mjestom	☐	☐	☐	☐	☐	Smatram je privlačnim mjestom

Koliko ste upoznati s trenutnom turističkom ponudom općine Cestica? *

	1	2	3	4	5	
Nisam upoznat/a	☐	☐	☐	☐	☐	Upoznat/a sam

Koji kulturno-povijesnu atrakciju biste izdvojili kao najznačajniju? *

- ☐ Crkva Uzvišenja svetog Križa
- ☐ Crkva svetog Lovre
- ☐ Crkva svete Barbare
- ☐ Kameni stup trpećeg Isusa
- ☐ Dvorac Križovljangrad

Koju manifestaciju biste izdvojili kao najznačajniju? *

- ☐ Dani općine Cestica
- ☐ Križovo
- ☐ Božićni sajam
- ☐ Shelterfest
- ☐ Kino pod zvijezdama
- ☐ Vuzemlica u Kolarovcu
- ☐ Lovrenčka nedela
- ☐ Cestički fašnik
- ☐ Memorijalna utrka Matija Milec

Koliko manifestacija s područja općine godišnje posjećujete? *

- ☐ niti jednu
- ☐ samo jednu
- ☐ dvije
- ☐ tri
- ☐ više od 3

Ukoliko ste posjetili manifestacije, koliko ste zadovoljni održanim manifestacijama?

	1	2	3	4	5	Nisam posjetio/la
Dani općine Cestica	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Križovo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Božićni sajam	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Shelterfest	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kino pod zvijezdama	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vuzemlica u Kolarovcu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lovrenčka nedela	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cestički fašnik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Memorijalna utrka Matija Milec	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Koliko ste ukupno zadovoljni sadržajem manifestacija koje se održavaju na području općine?

	1	2	3	4	5	
Nisam zadovoljan/a	☐	☐	☐	☐	☐	Zadovoljan/a sam

O vremenu i sadržaju manifestacija informirate se putem: *

- ☐ plakata
- ☐ radija
- ☐ prijatelja/poznanika
- ☐ društvenih mreža

Kojom ocjenom biste ocijenili promociju postojećih atrakcija (prirodnih i kulturnih)? *

	1	2	3	4	5	
Nisam zadovoljan/a	☐	☐	☐	☐	☐	Zadovoljan/a sam

Koliko često posjećujete ugostiteljske objekte u općini Cestica? *

- ☐ svaki dan
- ☐ jednom tjedno
- ☐ dvaput mjesečno
- ☐ jednom mjesečno
- ☐ jednom godišnje
- ☐ ne posjećujem ugostiteljske objekte

Koliko ste zadovoljni ponudom ugostiteljskih objekata općine Cestica? *

	1	2	3	4	5	
Nisam zadovoljan/a	☐	☐	☐	☐	☐	Zadovoljan/a sam

Kojom ocjenom biste ocjenili potencijal budućeg turističkog razvoja?

	1	2	3	4	5	
Općina se neće uopće razviti	☐	☐	☐	☐	☐	Općina će se izuzetno razviti

Što smatrate najvećom prednošću svrstavanja općine u visoko posjećeno turističko mjesto? *

- ☐ očuvani okoliš
- ☐ dobru prometnu povezanost
- ☐ ljubaznost lokalnog stanovništva
- ☐ tradiciju
- ☐ Ostalo: _____

Što smatrate najvećom preprekom u ostvarenju turističkih rezultata? *

- ☐ lošu prometnu infrastrukturu
- ☐ nepovoljnu obrazovnu strukturu stanovništva
- ☐ nedostatak poduzetničkog duha
- ☐ neriješena prava vlasništva
- ☐ nedovoljnu zainteresiranost općinske vlasti
- ☐ Ostalo: _____

Koji oblik specifičnog oblika turizma prema Vašem mišljenju ima najveći potencijal budućeg razvoja? *

- ☐ ciklo turizam
- ☐ seoski turizam
- ☐ lovni turizam
- ☐ ribolovni turizam
- ☐ vinski turizam
- ☐ Ostalo: _____

Ukoliko imate neki od prijedloga kojeg biste Vi željeli da općina Cestica uvrsti u svoju ponudu, molim Vas navedite.

Vaš odgovor _____

Koliko ste putovali u posljednjih godinu dana u ulozi turista?

- ☐ Jednom
- ☐ 2-4 puta
- ☐ 5 i više
- ☐ nisam putovao/la

PODNEŠI